

तामाकोशी गाउँपालिकाको मध्यकालीन खर्च संरचना

(वि स २०७८-२०७९)

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
तामाकोशी गाउँपालिका
जफे, दोलखा, बागमती प्रदेश, नेपाल

मिति: आषाढ, २०७८

प्राविधिक सहयोग

रिसर्च इन्क्लेव प्रा. लि.

हनुमान मार्ग, शंखमुल, काठमाडौं

टेलिफोन नं. ०१-५२४२९१८

ईमेल: researchenclave@gmail.com

विषय सूची

विषय सूची	i
तालिका सूची	iv
परिच्छेद १ : परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ अवधारणा तथा उद्देश्य	१
१.३ तर्जुमा प्रक्रिया	१
परिच्छेद २ : मध्यमकालीन खर्च संरचना	३
२.१ पृष्ठभूमि	३
२.२ सोच, उद्देश्य तथा रणनीति	३
२.२.१ सोच तथा उद्देश्य	३
२.२.२ रणनीति	३
२.३ मध्यकालीन आर्थिक खाका	४
२.४ मध्यमकालीन नतिजा खाका	७
२.५ मध्यमकालीन बजेट खाका	२२
२.६ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट	२५
२.६.१ रणनीतिक स्तम्भका आधारमा आगामि तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण (पूँजीगत खर्च)	२६
२.६.२ प्राथमिकताक्रमका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	२७
२.६.३ दिगो विकास लक्ष्यका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	२७
२.६.४ लैंगिक संकेतका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	२९
२.६.५ जलवायु संकेतका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	२९
२.७ विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	२९
परिच्छेद ३ : आर्थिक क्षेत्र	३१
३.१ पृष्ठभूमि	३१
३.२ अवसर र चुनौति	३१
३.४ क्षेत्रगत योजना, योजना अवधी र बजेट अनुमान	३१
३.५ कृषि, पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास	३३
३.६ भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण	३४
३.७ श्रम तथा रोजगारी	३५
३.८ बैंक तथा वित्तीय संस्था	३६
३.९ पर्यटन- ग्रामीण तथा स्थानीय पर्यटन	३६

३.१०	उद्योग, व्यापार र आपूर्ति व्यवस्था	३७
परिच्छेद ४: सामाजिक क्षेत्र		
४.१	पृष्ठभूमि	३९
४.२	अवसर र चुनौतीहरू	३९
४.३	क्षेत्रगत योजना, योजना अवधी र बजेट अनुमान	४०
४.४	शिक्षा	४१
४.५	स्वास्थ्य, पोषण तथा खाद्य सुरक्षा	४३
४.६	युवा तथा खेलकुद	४४
४.७	अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकता	४५
४.८	खानेपानी तथा सरसफाइ	४६
४.९	लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिता	४८
४.१०	लक्षित वर्ग उत्थान-बालबालीका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता	४९
४.११	भाषा, संस्कृति, कला साहित्य	५०
परिच्छेद ५ : पूर्वाधार क्षेत्र		
५.१	पृष्ठभूमि	५१
५.२	अवसर र चुनौति	५१
५.३	क्षेत्रगत योजना, योजना अवधी र बजेट अनुमान	५१
५.४	आवास तथा बस्ती विकास	५२
५.५	सडक तथा यातायात	५२
५.६	सिंचाई	५४
५.७	विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा	५४
५.८	सञ्चार तथा सूचना प्रणाली	५५
५.९	ढल निकास, फोहरमैला प्रशोधन पूर्वाधार	५६
५.१०	सार्वजनिक निर्माण	५७
परिच्छेद ६: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन		
६.१	पृष्ठभूमि	५८
६.२	अवसर र चुनौति	५८
६.३	क्षेत्रगत योजना, योजना अवधी र बजेट अनुमान	५८
६.४	वन विकास तथा व्यवस्थापन	५९
६.५	जलाधार तथा जैविक विविधता संरक्षण	५९
६.६	वातावरण संरक्षण तथा प्रदूषण नियन्त्रण	६०

६.७	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा न्यूनीकरण	६१
६.८	पहिरो तथा भूक्षय नियन्त्रण	६१
६.९	विपद सचेतना, उद्धार तथा पुनःस्थापना	६२
परिच्छेद : ७ लोकतन्त्र, सुशासन तथा शान्ति सुरक्षा		६३
५.१	पृष्ठभूमि	६३
५.२	अवसर रचुनैति	६३
४.३	क्षेत्रगत योजना, योजना अवधी र बजेट अनुमान	६३
७.४	सार्वजनिक तथा सामुदायिक नेतृत्व विकास	६४
७.५	नीति तथा कानून तर्जुमा	६४
७.७	योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा जनसहभागिता	६५
७.८	नियमनकारी संरचनाहरुको प्रवर्धन	६५
७.९	सामाजिक मेलमिलाप र शान्ति सुरक्षा	६६
७.१०	पारदर्शिता र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली	६६
७.११	योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	६७

तालिका सूची

तालिका नं. २.२.२.१	गाउँपालिकाको रणनीतिहरु	३
तालिका नं. २.३.१	मध्यकालिन आर्थिक खाका	५
तालिका नं. २.४.१	मध्यकालीन नतिजा खाका-आर्थिक क्षेत्र	७
तालिका नं. २.४.२	मध्यकालीन नतिजा खाका-सामाजिक क्षेत्र	१४
तालिका नं. २.४.३	मध्यकालीन नतिजा खाका-भौतिक क्षेत्र	१८
तालिका नं. २.४.४	मध्यकालीन नतिजा खाका-लोकतन्त्र, सुशासन तथा शान्ति सुरक्षा क्षेत्र	२०
तालिका नं. २.५.१	मध्यकालीन बजेट खाका-प्रक्षेपित व्यय अनुमान	२२
तालिका नं. २.६.१.१	रणनीतिक स्तम्भका आधारमा आगामि तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण (पूँजीगत खर्च)	२५
तालिका नं. २.६.२.१	प्राथमिकताक्रमका आधारमा आगामि तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण	२६
तालिका नं. २.६.३.१	दिगो विकास लक्ष्यका आधारमा आगामि तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण	२६
तालिका नं. २.६.४.१	लैंगिक संकेतका आधारमा आगामि तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण	२८
तालिका नं. २.६.५.१	जलवायु सङ्केतका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण	२८
तालिका नं. २.७.१	विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण	२८
तालिका नं. ३.५.१	कृषि, पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकासका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	३२
तालिका नं. ३.६.१	भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	३३
तालिका नं. ३.७.१	श्रम तथा रोजगारीका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	३४
तालिका नं. ३.८.१	बैंक तथा वित्तीय संस्थाकाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	३५
तालिका नं. ३.९.१	पर्यटन-ग्रामीण तथा स्थानीय पर्यटनका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	३५
तालिका नं. ३.१०.१	उद्योग, व्यापार र आपूर्ति व्यवस्थाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	३६
तालिका नं. ४.४.१	शिक्षाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	४०
तालिका नं. ४.५.१	स्वास्थ्य, पोषण तथा खाद्य सुरक्षाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	४२
तालिका नं. ४.६.१	युवा तथा खेलकुदका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	४३
तालिका नं. ४.७.१	अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकताका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	४४
तालिका नं. ४.८.१	खानेपानी तथा सरसफाइका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	४५
तालिका नं. ४.९.१	लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिता का लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	४७
तालिका नं. ४.१०.१	लक्षित वर्ग उत्थान-बालबालीका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गताका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	४८
तालिका नं. ४.११.१	भाषा, संस्कृति, कला साहित्यका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	४९
तालिका नं. ५.४.१	आवास तथा बस्ती विकासका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	५२
तालिका नं. ५.५.१	सडक तथा यातायातका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	५२
तालिका नं. ५.६.१	सिंचाइका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	५४
तालिका नं. ५.७.१	विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	५४
तालिका नं. ५.८.१	सञ्चार तथा सूचना प्रणालीका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	५५
तालिका नं. ५.९.१	ढल निका, फोहरमैला प्रशोधन पूर्वाधारका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	५६
तालिका नं. ५.१०.१	सार्वजनिक निर्माणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	५७
तालिका नं. ६.४.१	वन विकास तथा व्यवस्थापनका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	५९
तालिका नं. ६.५.१	जलाधार तथा जैविक विविधता संरक्षणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	५९

तालिका नं. ६.६.१	वातावरण संरक्षण तथा प्रदुषण नियन्त्रणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६०
तालिका नं. ६.७.१	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा न्यूनीकरणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६१
तालिका नं. ६.८.१	पहिरो तथा भूक्षय नियन्त्रणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६१
तालिका नं. ६.९.१	विपद सचेतना, उद्धार तथा पुनःस्थापनाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६२
तालिका नं. ७.४.१	सार्वजनिक तथा सामुदायिक नेतृत्व विकासका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६४
तालिका नं. ७.५.१	नीति तथा कानून तर्जुमाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६४
तालिका नं. ७.७.१	योजना नर्जुमा र कार्यान्वयनमा जनसहभागिताका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६५
तालिका नं. ७.८.१	नियमनकारी संरचनाहरूको प्रवर्धनका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६५
तालिका नं. ७.९.१	सामाजिक मेलमिलाप र शान्ति सुरक्षाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६६
तालिका नं. ७.१०.१	पारदर्शिता र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६६
तालिका नं. ७.११.१	योजना अन्गमन तथा मूल्याङ्कन का लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति	६७

परिच्छेद १ : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

पन्ध्रौं योजनाले नेपाललाई वि. सं. २१०० सम्ममा समुन्नत राष्ट्रमा रुपान्तरित हुने दीर्घकालिन सोच लिएको छ। यो लक्ष प्राप्त गर्न सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ। उपलब्ध स्रोत साधनको विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता, वित्तिय अनुशासन, जनसहभागिता, वित्तिय साभेदारी जस्ता पक्षहरूले लक्ष हासिल गर्ने सवालमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्।

मध्यमकालीन वित्तिय संरचनाले दीर्घकालीन सोच, आवधिक योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको बीचमा सामञ्जस्यता कायम गर्न र परियोजनाका लागि आवश्यक वित्तिय स्रोत व्यवस्था गर्न मार्ग दर्शक औजारको रुपमा काम गर्न सक्छ। यस कारण मध्यमकालीन वित्तिय विप्लेषण निरन्तर विकास प्रकृयाका लागि महत्वपूर्ण पाटो मानिन्छ। सामाजिक न्याय सहितको दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्नको लागि स्पष्ट खाका सहितको योजना निर्माण र त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुनु पर्दछ।

नेपालको संविधान २०७२ को घोषणा पछि स्थानीयतहहरू आवधिक योजना बनाउन, स्रोत पहिचान, बाँडफाँड र प्रक्षेपण गर्न तथा स्थानीय तहको आर्थिक, सामाजिक विकासको नेतृत्व गर्न सक्छन्। यसकालागि आवधिक योजना आवश्यक छ किनकि यसले वित्तिय उत्तरदायित्व, आर्थिक अनुशासन कायम गर्दै पारदर्शी स्थानीय शासन सञ्चालनका लागि दिशा निर्देश गर्दछ। तामाकोशी गाउँपालिकालाई विकासका पूर्व निर्धारित मापदण्ड उद्देश्य तथा प्राथमिकताका आधारमा योजना कार्यान्वयन गरी लाभान्वीत जनसंख्याको क्षेत्र विस्तार गर्न र सिमान्तकृत, दलित र पिछडिएको समुदायको समावेशि विकास गर्न वित्तिय संरचना सहितको आधिक योजना आवश्यक भएको हो।

१.२ अवधारणा तथा उद्देश्य

नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ८, ९ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको छुट्टाछुट्टै अधिकार र साभ्ना अधिकार निर्धारण गरी स्थानीय तहलाई स्थानीय विकासको मुख्य संवाहकको रुपमा स्थापित गरेको छ। सुसान र विकासका लागि आवधिक लक्ष सहित संघीय तथा प्रादेशिक सरकारले आवधिक योजना कार्यान्वयनमा ल्याएको सन्दर्भमा संघीय र प्रादेशिक लक्ष, प्रथमिकता अनुरुप स्थानीय लक्ष, प्रथमिकता र पहिचान सहितको स्थानीय आवधिक विकास योजना आवश्यक छ।

१.३ तर्जुमा प्रक्रिया

संवैधानिक प्रावधान भित्र रहेर स्थानीय तहले आवधिक, मध्यमकालीन एवं वार्षिक नीति, योजना, बजेट तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न सक्छन्। दीगो विकास लक्ष, मौलिक हक, संघीय सरकारको पन्ध्रौं पञ्च वर्षीय र प्रादेशिक योजनाले राखेका अल्प कालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन लक्ष प्राप्त गर्न स्थानीयतहको जिम्मेवारी महत्वपूर्ण छ। वित्तिय क्षेत्रको प्रभावकारी परिचालनद्वारा पालिकाको दीर्घकालीन, मध्यमकालीन र अल्पकालीन लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्ती गर्न सम्भव हुन्छ। पालिका संयन्त्र, विषय विज्ञ, स्थानिय बुद्धि निवी, वर्तमान अभ्यास र योजनाले लिएका लक्ष तथा

उद्देश्य प्राप्त गर्न हालको पालिका स्तरको वस्तुस्थितिलाइ आधार मानेर यो मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ ।

परिच्छेद २ : मध्यमकालीन खर्च संरचना

२.१ पृष्ठभूमि

दीगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्दै सामाजिक न्यायमा आधारिक समातामूलक समाज निर्माणका लागि मार्ग प्रशस्त गरेको छ । राज्यको अधिकार र कार्य क्षेत्रलाई संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहमा विभाजन गरिएको छ । जसले प्रत्येक तहको एकल र साभा अधिकारको बाँडफाँड मार्फत आर्थिक सामाजिक विकासमा स्थानीय जनताको प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष संलग्नतालाई सुनिश्चितता गरेको छ ।

स्थानीय योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा नागरिकको संलग्नता बढाउन सकियो भने लाभग्राहीको अपनत्व सुनिश्चित गर्न सकिन्छ । पालिकाले निर्माण गरेका सामाजिक आर्थिक विकासका कार्यहरूलाई सफल कार्यान्वयन गर्नको लागि वित्तिय क्षेत्रको उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । वित्तिय क्षेत्रको प्रभावकारी परिचालनद्वारा पालिकाको दीर्घकालीन, मध्यमकालीन र अल्पकालीन लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्ती गर्न सम्भव हुन्छ । तामाकोशी गाउँपालिकाले लिएका दीर्घकालीन, मध्यमकालीन र अल्पकालीन लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्त गर्न आवश्यक पर्ने वित्तिय औजारको रूपमा यो मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ ।

२.२ सोच, उद्देश्य तथा रणनीति

२.२.१ सोच तथा उद्देश्य

सर्वद्व नेपाल: सुखी नेपालीको राष्ट्रिय सोच र वाग्मती प्रदेशको प्रथम पञ्चवर्षिय आवधिक योजनाको सुसंस्कृत र सुखी जनता: समाजवाद उन्मुख समृद्ध प्रदेशको दुरगामी सोचलाई आत्मसात गर्दै तामाकोशी गाउँपालिकाको समग्र विकासका लागि मार्ग प्रसस्त गर्ने एवं तामाकोशी बासीको सर्वोपरी हितको प्रवर्द्धन गर्नको उद्देश्यका साथ **समन्यायीक र विकसित समाज: समातामूलक र समृद्ध पालिका**को दीर्घकालीन सोच रहेको छ ।

२.२.२ रणनीति

तामाकोशी गाउँपालिकाको पहिलो आधिक योजनाले अपेक्षित लक्ष प्राप्त गर्न निम्न रणनीतिहरू लिएको छ ।

तालिका नं. २.२.२.१ गाउँपालिकाको रणनीतिहरू

क्र.स.	रणनीति संकेत नं.	रणनीति
१	२.६.१	कृषि तथा मासुजन्य उत्पादनमा स्थानीयस्तरमा आत्मनिर्भर हुन आधुनिकीकरण र व्यावसायिकीकरण गर्ने ।
२	२.६.२	स्थानीय सीप, प्रविधी र पूँजीको उच्चतम उपयोग एवं संरक्षण गर्दै स्थानीय रोजगारी सृजना गर्ने एवं स्वरोजगार प्रवर्द्धन गर्ने ।
३	२.६.३	निःशुल्क र सर्वसुलभ शिक्षा र स्वास्थ्य सुविधा सुनिश्चित गर्दै समन्यायमा आधारित समातामूलक समाज निर्माण गर्ने ।

क्र.स.	रणनीति संकेत नं.	रणनीति
४	३.६.४	लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिकरण अभिवृद्धि गर्दै स्थानीय भाषा, धर्म, कला तथा साहित्यको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने ।
५	३.६.५	आधुनिक सडक संजाल मार्फत स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण गर्न जलविद्युत तथा खनिज सम्पदाको दीगो उपयोग मार्फत रोजगारी सृजना गर्ने ।
६	३.६.६	व्यवस्थित आवासको हकलाई आत्मसात गर्दै विपद जोखिम न्यूनिकरण हुने गरी सुरक्षित बसोवासको प्रवन्ध गर्ने ।
७	३.६.७	सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको समन्वयात्मक सहकार्य मार्फत सामुहिक खेती एवं उत्पादनमूलक क्षेत्रमा उद्योग र व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने ।
८	३.६.८	प्रविधीमैत्री सार्वजनिक प्रशासन मार्फत भ्रष्टाचार विरुद्ध शुन्य सहनशिलता अवलम्बन गर्दै पारदर्शिता, अनुमानयोग्य र परिणाममूखी शासन व्यवस्था संचालन गर्ने ।
९	३.६.९	स्थानीयस्तरमा योजना छनौट देखि कार्यान्वयन तहसम्म नागरिक समाजसँग सहकार्य र समन्वय गर्ने ।

२.३ मध्यकालीन आर्थिक खाका

पालिकाले निर्माण गरेका विकासका कार्यहरूलाई स्वच्छ तवरले सम्पन्न गर्नका निमित्त वित्तिय क्षेत्रको उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिन्छ, वित्तिय क्षेत्रको उचित व्यवस्थापन द्वारा नै पालिकाको उद्देश्य, नीति तथा कार्यक्रम समयमै सम्भव छ । पालिकालाई सम्वृद्ध बनाई पालिका भित्र बसोवास गर्ने वासीको जीवनस्तरमा आमूल परिवर्तन आवश्यक हुन्छ ।

स्थानीय तहबाट सञ्चालन हुने विकासका कृयाकलापले नागरिकहरूको जीवनस्तरमा पार्ने निरन्तर प्रभावका आधारमा विकास प्रकृया कति प्रभावकारी रह्यो भन्ने बारेको आधार तयार गर्छ । योजनाको आवधिक मूल्याकन हुदा विगतको उपलब्धीलाई आधार मानेर योजना लागु गर्नु योजनाको परिमाणात्मक उपलब्धी मापन गर्न प्रभावकारी हुने भएकाले तामाकोशी गाउँपालिकाको मध्यकालिन आर्थिक उपलब्धीका सुचकहरू पहिचान गरिएका छन् ।

तालिका नं. २.३.१ मध्यकालिन आर्थिक खाका

क्र.स.	सुचक	उपसुचक	इकाइ	(आ.ब. २०७८/७९-२०८०/८१) को उपलब्धी	मध्यकालिन लक्ष		
					२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
	कृषिको कुल गार्हस्थ उत्पादन		रुपैयाँ करोडमा	७०५०	७२६२	७४१७९	७७१००
	कृषि भूमिको उत्पादकत्व		मे.ट. प्रति रोपनी	०१४८	०१४९	०१५०	०१५०
	प्राङ्गारिक बालीको अनुपात		प्रतिशत	१०१३१	१०१३६	१०१४१	१०१४७
	कृषि तथा पशुसेवा प्रसारको पहुँचमा वृद्धि		प्रतिशत	१६१००	१९१२०	२३१०४	२७१६५
	नश्ल सुधार		प्रतिशत	१७१९३	१९१७२	२११७०	२३१८६
	वर्षभरि सिँचाइ पुगेको जमिन		प्रतिशत	१९१३३	२११२६	२३१३९	२५१७३
	बाली तथा पशुपंछी बिमा		प्रतिशत	३८१५५	४३११८	४८१३६	५४११६
	युवा लक्षित व्यवसायिक कृषि कार्यक्रमबाट लाभान्वित युवा		जना	१८२१००	२००	२२०	२४२
	सरकारी तथा निजीस्तरका नमूना कृषि तथा पशु फर्म		संख्या	२११००	२३	२५	२७
	प्रति व्यक्ति खाद्य उपलब्धता		कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	१०६१६७	१२५	१५०	१७५
	खाद्य उपलब्धता	वर्षभरी खानपुग्ने खाद्यान्न उत्पादन गर्ने परिवार	प्रतिशत	१६१८७	१७१३८	१७१९	१८१४४
		६ महिना खानपुग्ने खाद्यान्न उत्पादन गर्ने परिवार	प्रतिशत	५११५७	५३११२	५४१७१	५६१३५
		३ महिना खानपुग्ने खाद्यान्न उत्पादन गर्ने परिवार	प्रतिशत	३११५६	३२१५१	३३१४९	३४१४९
	कृषि उत्पादनको निर्यात	धान, मकै, गहुँ, कोदो, फापर, आलु लगायतको खाद्यान्न बाली	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	३१६११९०	३२५७	३३५४	३४५५
		मौसमी तरकारी बालीहरु	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	१५७११४३	१६१९	१६६७	१७१७

क्र.स.	सुचक	उपसुचक	इकाइ	(आ.ब. २०७८/७९-२०८०/८१) को उपलब्धी	मध्यकालिन लक्ष		
					२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
		वेमौसमी तरकारी बालीहरु	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	९५२	९८१	१०१	१०१४
		भटमास, तोरी, सरस्युँ, तील, आलस लगायतको तेलहन बाली	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	२५७१४	२६४१९	२७२१८	२८१
		मास, मसुरो, रहर, सीमी, गहत लगायतको दलहन बाली	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	८५१७१	८८१२८	९०१९३	९३१६६
		स्याउ, नास्पाति, सुन्तला, ज्यामिर, जुनार, अम्बा, केरा लगायतको फलफुल	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	३८०१९५	३९२१४	४०४१२	४१६१३
		कागती, ज्यामिर, भोगटे, विमिरो लगायतको अमिलो जातको फल	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष		०१०१	०१०२	०१०३
		अन्य	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	२३३१३३	२४०१३	२४७१५	२५५
	सहकारीका सदस्य बनेको परिवार		प्रतिशत	८०१००	८३	८७	९०
	उद्योग (लघू र मध्यम) संख्या		संख्या	१०१००	१६	२६	३०
	औद्योगिक क्षेत्र तथा करिडोर विकास		संख्या	०१००	२	४	६
	खानी क्षेत्रको पहिचान		संख्या				
	पर्यटन सूचना (सामूदायिक समेत) केन्द्र		संख्या	०१००	१	१	१
	स्थानीय उत्पादनको ब्राण्डिङ		संख्या	३१००	४	५	६
	वनले ढाकेको क्षेत्रफल		प्रतिशत	३७१८१	३७१९५	३८	३८११२
	उच्च मूल्यका जडिबुटी र गैरकाष्ठ वन पैदावारको उत्पादन		मे. टन	४१३३	४१७६	५१२४	५१७६
	जडिबुटी प्रशोधन र भण्डारण उद्योग		संख्या	११००	२	३	४
	निक्षेप संकलन		रु करोडमा	६०१००	६३	६६१५	६९१४६

क्र.स.	सुचक	उपसुचक	इकाइ	(आ.ब. २०७८/७९-२०८०/८१) को उपलब्धी	मध्यकालिन लक्ष		
					२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
	ऋण परिचालन		रु करोडमा	४८१००	५०१४	५२१९२	५५१५७
	सहकारी	सङ्ख्या		३५१००	३८	४१	४४
	कृषि सहकारी	सङ्ख्या		८१००	१०	१२	१४
	महिला सहकारी	सङ्ख्या		५१००	८	११	१४
	औद्योगिक क्षेत्र तथा करिडोर स्थापना		संख्या	२१००	३	४	५
	स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगहरू		प्रतिशत	५११०	६	६५	७
	उद्यमशिल, सिपमुक्त जनशक्ति उत्पादन		संख्या	३१००	४	५	६
	होमस्टे (सामुदायिक र नीजि)		संख्या	१७१००	१८	१९	२०

२.४ मध्यकालीन नतिजा खाका

तालिका नं.२.४.१ मध्यकालीन नतिजा खाका-आर्थिक क्षेत्र

आर्थिक क्षेत्र								
नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
प्रभाव	कृषिको कुल गार्हस्थ उत्पादन	रुपैया करोडमा	७०१५०	७७	८१६९			
	सरकारी तथा निजीस्तरका नमूना कृषि तथा पशु फर्म	संख्या	२१	२७	३२			
	प्रति व्यक्ति खाद्य उपलब्धता	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	१०६६७	१७५	२२५			
	पुङकोपन भएका बालबालिका	प्रतिशत	०१७५	०३५	०			
	वनले ढाकेको क्षेत्रफल	प्रतिशत	३७१८१	३८१२	३८५८			
	जैविक विविधता	संख्या प्रतिवर्ग कि.मि.	९७६	९१९८	११२			
असर	सिँचाइ नपुगेको तर सिँचाइ पुर्याउन सकिने जमीन	प्रतिशत	३०१२५	३०१२५	३०१२५			

आर्थिक क्षेत्र

नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	आँसिक सिचाइ हुने जमीन	प्रतिशत	२८।४५	२८।४५	२८।४५			
	सिचाइ पुर्याउन कठिन जमीन	प्रतिशत	२१।९७	१६।०२	१२।९७			
	वर्षभरी खानपुग्ने खाद्यान्न उत्पादन गर्ने परिवार	प्रतिशत	१६।८७	१८।४४	१९।५६			
	६ महिना खानपुग्ने खाद्यान्न उत्पादन गर्ने परिवार	प्रतिशत	५१।५७	५६।३५	५९।७८			
	३ महिना खानपुग्ने खाद्यान्न उत्पादन गर्ने परिवार	प्रतिशत	३१।५६	३४।४९	३६।५९			
	समूदायबाट व्यवस्थापन भएको वनको क्षेत्रफल	हेक्टर	५७२१।२३	५७३८	५७४८			
	उच्च मूल्यका जडिबुटी र गैरकाष्ठ वन पैदावारको उत्पादन	मे. टन	४।३३	५।७६	६।९७			
	निक्षेप संकलन	रु करोडमा	६०।००	६९।४६	७६।५८			
	ऋण परिचालन	रु करोडमा	४८।००	५५।५७	६१।२७			
प्रतिफल	कृषि भूमिको उत्पादकत्व	मे.ट. प्रति रोपनी	०।४८	०।५०	०।५२			
	प्राज्ञारिक बालीको अनुपात	प्रतिशत	१०।३१	१०।४७	१०।५७			
	वार्षिक एक पटक रासायनिक मल प्रयोग	प्रतिशत	१५।९४	१५।७०	१५।५५			
	वार्षिक दुइ पटक रासायनिक मल प्रयोग	प्रतिशत	४१।६२	४१।००	४०।५९			
	वार्षिक तीन पटक रासायनिक मल प्रयोग	प्रतिशत	४२।४४	४१।८१	४१।३९			
	कृषि तथा पशुसेवा प्रसारको पहुँचमा वृद्धि	प्रतिशत	१६	२७।६५	३९।८१			
	वर्षभरि सिँचाइ पुगेको जमिन	प्रतिशत	१९।३३	२५।७३	३१।१३			
	बाली तथा पशुपंछी बिमा	प्रतिशत	३८।५५	५४।१६	६७।९४			
	युवा लक्षित व्यवसायिक कृषि कार्यक्रमबाट लाभान्वित युवा	जना	१८२	२४२	२९३			
	प्राज्ञारिक खेतिको पकेट क्षेत्र	संख्या		३/७ वडा	५/७ वडा			
	धान, मकै, गहुँ, कोदो, फापर, आलु लगायतको खाद्यान्न बाली आयात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष		२६३८४	२४८२४			

आर्थिक क्षेत्र

नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	मौसमी तरकारी बालीहरु ऋयात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	२७६।१९	२५२।०६	२३७।१७			
	वेमौसमी तरकारी बालीहरु ऋयात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	५९०४।७६	५३८९।१	५०७०।६			
	भटमास, तोरी, सरस्युँ, तील, आलस लगायतको तेलहन बाली आयात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	७१७।४३	६५४।७८	६९६।०९			
	मास, मसुरो, रहर, सीमी, गहत लगायतको दलहन बाली आयात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	६९३।३३	५५९।७७	५२६।६९			
	स्याउ, नास्पाति, सुन्तला, ज्यामिर, जुनार, अम्बा लगायतको फलफूल आयात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	१६४७।६२	१५०३।७	१४९४।९			
	कागती, ज्यामिर, भोगटे, विमिरो लगायतको अमिलो जातको फल आयात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	६९।९०	१५०३।७	१४९४।९			
	अन्य आयात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	१००	९१।२७	८५।८७			
	धान, मकै, गहुँ, कोदो, फापर, आलु लगायतको खाद्यान्न बाली निर्यात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	३९६९।९०	३४५५।१	३६६५।५			
	मौसमी तरकारी बालीहरु निर्यात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	१५७१।४३	१७१७।१	१८२१।७			
	वेमौसमी तरकारी बालीहरु निर्यात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	९।५२	१०।४	११।०३			
	भटमास, तोरी, सरस्युँ, तील, आलस लगायतको तेलहन बाली निर्यात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	२५७।१४	२८०।९८	२९८।०९			
	मास, मसुरो, रहर, सीमी, गहत लगायतको दलहन बाली निर्यात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	८५।७१	९३।६६	९९।३६			
	स्याउ, नास्पाति, सुन्तला, ज्यामिर, जुनार, अम्बा, केरा लगायतको फलफूल निर्यात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	३८०।९५	४९६।२७	४४९।६२			
	कागती, ज्यामिर, भोगटे, विमिरो लगायतको अमिलो जातको फल निर्यात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष		०।०३	०।०५			
	अन्य निर्यात	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	२३३।३३	२५४।९७	२७०।५			
	हासँरकुखुराको मासु उत्पादन	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	४८००	५२४५।१	५५६४।५			
	हासँरकुखुराको अण्डा उत्पादन	गोटा	४४९६६।६७	४८२६२	५९२०१			
	भेडा, च्याङ्गरा, खसी, राङ्गा आदिको मासु उत्पादन	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	२६३६६।६७	२८८१२	३०५६६			

आर्थिक क्षेत्र

नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	गाई, भैंसी, चोरी, बाखा आदिको दुध उत्पादन	लिट्र		११५५७४	१२२६१३			
	माछा उत्पादन	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	३३३३।३३	३६४२।४	३८६४।२			
	मह उत्पादन	कि.ग्रा. प्रतिवर्ष	१३।३३	१४।५६	१५।४५			
	व्यवसायिक रुपमा कृषिजन्य वस्तु, पशुपन्छी, माछा, मह आदिको उत्पादनमा संलग्न कम्पनी/फर्म/फार्महरुको	संख्या	२८	३०।६	३२।४७			
	सामुदायिक भण्डारण केन्द्रको स्थापना	संख्या	८	८।७४	९।२७			
	सहकारीका सदस्य बनेको परिवार	प्रतिशत	८०	९०	१००			
	सहकारीमा आवद्ध कर्मचारी	संख्या	१००	१०९।२७	११५।९३			
	औद्योगिक लगानी वार्षिक बृद्धि	प्रतिशत	०	३०	५०			
	उद्योग (लघू र मध्यम) संख्या	संख्या	१०	३०	५०			
	औद्योगिक क्षेत्र तथा करिडोर विकास	संख्या	०	६	१०			
	अनमी	संख्या	१४	१८।६३	२२।५५			
	कम्प्युटर	संख्या	३५६	४७३।८४	५७३।३४			
	कार्पेन्ट्री	संख्या	९५	१२६।४५	१५३।०९			
	कृषि	संख्या	५८	७८।०९	९४।४९			
	ग्रामीण पशुस्वास्थ्य कार्यकर्ता	संख्या	३३	४३।९२	५३।१४			
	जेटीए	संख्या	२४	३१।९४	३८।६४			
	पशुपालन	संख्या	३८	५०।५८	६१।२			
	मेकानिक्स	संख्या	३२	४२।५९	५१।५४			
	म्यासन डकर्मी	संख्या	१५८	२१०।३	२५४।४६			
	वन	संख्या	९	११।९८	१४।५			
	विद्युत	संख्या	२७	३५।९४	४३।४८			
	सब ओभरसियर	संख्या	२४	३१।९४	३८।६४			
	सिलाई बुनाई	संख्या	११४	१५१।७३	१८३।५९			
	अन्य	संख्या	४७	६२।५६	७५।७			

आर्थिक क्षेत्र

नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	खानी उत्खनन्	संख्या	२	२	२			
	परम्परागत हाटबजारको आधुनिकिकरण	संख्या (यसैलाइ संस्थागत गर्दै लाने)	१	१	१			
	पर्यटन सूचना (सामूदायिक समेत) केन्द्र	संख्या	०	१	१			
	ट्रेकिङ ट्रेल	संख्या	१ वटा (१० कि मि) ५ वर्षमा	०	१			
	हिल स्टेसन	संख्या	५ वर्षमा ३ वटा	१	३			
	कोसेली घर	संख्या	५ वर्षमा २ वटा	०	२			
	स्थानीय उत्पादनको ब्राण्डिङ	संख्या	३	६	८			
	होटल पर्यटन तथा अतिथि सत्कार तालिम	पटक/संख्या	५,१४	८,१४	१०,१४			
	मुख्य खाद्यान्न बाली मकै	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	१३९१५.१३	१५२०५	१६९३१			
	मुख्य खाद्यान्न बाली धान	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	९९००।३३	१०८१८	११४७७			
	मुख्य खाद्यान्न बाली कोदो	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	८२१.१८	८९७।३३	९५१.१७			
	मुख्य खाद्यान्न बाली गहुँ	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	४६५.८४	५०९.१०४	५४०.१०४			
	मुख्य खाद्यान्न बाली आलु	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	१३१३।४३	१४३५.१२२	१५२२.६३			
	मुख्य खाद्यान्न बाली फापर	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०।०२	०।०२	०।०२			
	मुख्य खाद्यान्न बाली जौ	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	२।३३	२।५५	२।७०			
	मुख्य मौसमी तरकारी बाली काउली	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	१३९.१९१	१५२।८८	१६२.१९			
	मुख्य मौसमी तरकारी बाली वन्दा	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	६८।८३	७५.१२१	७९.७९			
	मुख्य मौसमी तरकारी बाली गोलभेडा	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	५।८३	६।३७	६।७६			
	मुख्य मौसमी तरकारी बाली सिमी	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०	०।०३	०।०५			
	मुख्य मौसमी तरकारी बाली साग	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	११	१२।०२	१२।७५			
	मुख्य मौसमी तरकारी बाली मुला	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	४.१७	४.५६	४.८४			
	मुख्य मौसमी तरकारी बाली स्कुस	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	३।५	३।८३	४।०६			
	मुख्य तेलहन बाली तोरी	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	९.४५	९.७४	९.९४			
	मुख्य तेलहन बाली भटमास	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	१	१।०३	१।०५			
	मुख्य तेलहन बाली भुसे	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०	०।०३	०।०५			
	मुख्य तेलहन बाली सस्यु	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०	०।०३	०।०५			

आर्थिक क्षेत्र

नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	मुख्य दलहन वाली मास	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	१०१६	१०६२	१०९४			
	मुख्य दलहन वाली मस्याङ	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	६१२८	६१५७	६१७७			
	मुख्य दलहन वाली सीमी	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	३१२	३१३५	३१४५			
	मुख्य दलहन वाली केराउ	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०१४	०१४३	०१४५			
	मुख्य दलहन वाली बोडी	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०१३	०१४	०१४			
	मुख्य दलहन वाली भटमास	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०१०३	०१०३	०१०३			
	मुख्य फलफूल केरा	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	६००५१६७	६५६२१५६	६९६२१२२			
	मुख्य फलफूल अम्बा	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०१९३	११०२	११०८			
	मुख्य फलफूल किवी	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	२१९५	३१२२	३१४२			
	मुख्य फलफूल मेवा	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०१८३	०१९१	०१९४			
	मुख्य फलफूल आँप	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	११३३	११४५	११५३			
	मुख्य फलफूल हलुवावेद	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	२११	२१२९	२१४३			
	मुख्य फलफूल नास्याती	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	४१३४	४१७४	५१०३			
	मुख्य फलफूल खुर्पानी	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	२१३३	२१५४	२१७			
	मुख्य अमिलो जातको फल निबुवा	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	३११८	३१४८	३१६८			
	मुख्य अमिलो जातको फल सुन्तला	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०	०१०३	०१०५			
	मुख्य अमिलो जातको फल कागती	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	१११४५	१२१५	१३१२७			
	मुख्य अमिलो जातको फल भोगटे	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०१३३	०१३६	०१३८			
	मुख्य अमिलो जातको फल ज्यामिर	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०	०१०३	०१०५			
	मुख्य अमिलो जातको फल जुनार	वार्षिक उत्पादन (मे.ट)	०१०७	०१०७७	०१०८१			
	दिगो वन व्यवस्थापन र उपयोगमा समुदायको पहुँच	घरधुरी	१९७५१००	३०००	३६९३			
	काठमा आधारित लघु उद्यम तथा उद्योगहरुको प्रवर्द्धन	गोटा	३१००	१२	१८			
	उच्च मूल्यका गैर काष्ठ र जडिबुटीको उत्पादन	मे.टन	०१३३	०१६	०१८			
	जडिबुटी प्रशोधन र भण्डारण उद्योग	संख्या	११००	४	६			
	प्रशोधित जडिबुटीको निर्यात परिमाण	के.जि.	१३३१३३	१६०	१८०			

आर्थिक क्षेत्र

नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	बैंकको सङ्ख्या		२	५	७			
	सहकारी सङ्ख्या		३५	४४	५०			
	कृषि सहकारी सङ्ख्या		८	१४	१८			
	महिला सहकारी सङ्ख्या		५	१४	२०			
	कृषक समुह सङ्ख्या		११२	१२७	१३७			
	बचत समुह सङ्ख्या		४	७	९			
	सहकारीमा आवद्ध कर्मचारी	संख्या	१९	२५	२९			
	उद्योग (ठुलो) संख्या	संख्या	३	६	८			
	उद्योग (साना र मझौला) संख्या	संख्या	५	८	१०			
	दर्ता भएका व्यवसाय	संख्या	४८	८३	११९			
	दर्ता नभएका व्यवसाय	संख्या	१०७	५५	३५			
	औद्योगिक क्षेत्र तथा करिडोर स्थापना	संख्या	२	५	७			
	स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगहरु	प्रतिशत	५१०	७	८			
	उद्यमशिल, सिपमुक्त जनशक्ति उत्पादन	संख्या	३	६	८			
	दक्ष जनशक्ति उत्पादन	संख्या	२१	२४	२६			
	होमस्टे (सामुदायिक र नीजि)	संख्या	१७	२०	२२			

तालिका नं. २.४.२ मध्यकालीन नतिजा खाका-सामाजिक क्षेत्र

सामाजिक क्षेत्र								
नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
प्रभाव	कुल साक्षरता दर	प्रतिशत	९६।९८	९८।५	१००			
	आधारभूत तहको खुद भर्नादर	प्रतिशत	९४।६७	९७	१००			
	अपेक्षित आयु (जन्महुदाको)		७२।००	७३।५	७५			
	खुला कुवाको पानी प्रयोग गर्ने	प्रतिशत	१।५७	०।८	०			
	मूलको पानी प्रयोग गर्ने	प्रतिशत	९।४२	४	०			
	नदिको पानी प्रयोग गर्ने	प्रतिशत	४।०१	२	०			
	सुरक्षित खानेपानी पुगेको जनसंख्या	प्रतिशत	५३।८३	८५	१००			
	खुला कुवाको पानी प्रयोग गर्ने	प्रतिशत	१।५७	०।८	०			
	मूलको पानी प्रयोग गर्ने	प्रतिशत	९।४२	४	०			
	नदिको पानी प्रयोग गर्ने	प्रतिशत	४।०१	२	०			
	सुरक्षित खानेपानी पुगेको जनसंख्या	प्रतिशत	५३।८३	८५	१००			
	गत एक वर्षभित्र घटेका ज्येष्ठ नागरिकहरुको हिंसा, हत्या र आत्महत्या	संख्या	१।००	४	६			
	वडाभित्र बोलिने प्रमुख मातृभाषा र सो भाषा बोल्ने जनसंख्यानेपाली	प्रतिशत	८५।००	८५	८५			
	वडाभित्र बोलिने प्रमुख मातृभाषा र सो भाषा बोल्ने जनसंख्या तामाङ	प्रतिशत	१०।००	१०	१०			
वडाभित्र बोलिने प्रमुख मातृभाषा र सो भाषा बोल्ने जनसंख्या सुनुवार	प्रतिशत	५।००	५	५				
असर	माध्यमिक तहको खूद भर्नादर पहुँच	प्रतिशत	७७।६४	८७	१००			
	५-१८ वर्षका विद्यालय नगएका बालक	प्रतिशत	२।७६	१।५	०			
	५-१८ वर्षका विद्यालय नगएका बालिका	प्रतिशत	३।१४	१।५	०			
	सामुदायिक सिकाई केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन	संख्या	३	६	८			
	पाँच वर्ष मुनिको बाल मृत्यु दर	प्रतिहजार जिवित जन्ममा	९	७	५			
	कम तौल भएका बाल बालिका	प्रतिशत	१४।७०	६	०			

सामाजिक क्षेत्र

नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	महिलामा रक्त अल्पता	प्रतिशत	११।९५	८	४			
	अपाङ्गता भएका व्यक्तिले स्वास्थ्य परिक्षण गरेका	प्रतिशत	९०	९६	१००			
	पाइपको पानी प्रयोग गर्ने	प्रतिशत	८५।००	९२	१००			
	फलस शौचालय	प्रतिशत	४।००	७	९			
	फलस-सेफिट ट्याङ्कमा जोडिएको शौचालय	प्रतिशत	२३।८७	२९।८७	३३।८७			
	साधारण शौचालय	प्रतिशत	७२।१३	६३।१३	५७।१३			
	पाइपको पानी प्रयोग गर्ने	प्रतिशत	८५।००	९२	१००			
	फलस शौचालय	प्रतिशत	४।००	७	९			
	फलस-सेफिट ट्याङ्कमा जोडिएको शौचालय	प्रतिशत	२३।८७	२९।८७	३३।८७			
	साधारण शौचालय	प्रतिशत	७२।१३	६३।१३	५७।१३			
	महिला श्रम सहभागिता दर	प्रतिशत	६१।६७	६८।२	७२।७			
	ज्यालाको अन्तर घटाउने (महिला, पुरुष)	प्रतिशत	५१।३९	५१।३९	५१।३९			
	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सामाजिक तथा आर्थिक कृयाकलापमा सकृय सहभागिता दर	प्रतिशत	६३।८६	६९	७५			
	महिला श्रम सहभागिता दर	प्रतिशत	६१।६७	६८।२	७२।७			
	ज्यालाको अन्तर घटाउने (महिला, पुरुष)	प्रतिशत	५१।३९	५१।३९	५१।३९			
	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सामाजिक तथा आर्थिक कृयाकलापमा सकृय सहभागिता दर	प्रतिशत	६३।८६	६९	७५			
	ज्येष्ठ नागरिक कल्याणका लागि कार्य गर्ने संघ संस्था	संख्या	२	५	७			
	अपाङ्गता परिचय पत्र प्राप्त गरेका	संख्या	३७८	०	०			
	वेरोजगार युवा	प्रतिशत	०।१२	०।१००	०।१०९०			
	आधुनिक कृषि तथा पशुपालन ब्यवसायमा संलग्न युवाहरू	संख्या	३४	५०	६०			
	प्रजनन् उमेर (१५-४९) का महिला	संख्या	२९४५	२९४५	२९४५			
	विदेशमा रहेका महिलाहरू	संख्या	१५५	१५५	१५५			
	भाषा, साहित्य, कला र संस्कृतिको संरक्षण र प्रवर्धनमा क्रियाशिल संघ संस्थाहरू	संख्या	२।००	१	१			
प्रतिफल	बालबालिकामैत्रि शौचालय भएको विद्यालय	प्रतिशत	९६	९८	१००			

सामाजिक क्षेत्र

नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	खानेपानीको सुविधा भएको विद्यालय	प्रतिशत	७४।८३	९०	१००			
	बालमैत्रि पूर्वाधार भएका सार्वजनिक विद्यालयको संख्या	प्रतिशत	७०।०५	८५	१००			
	स्यानिटरी प्याडसहितको सुविधा भएको विद्यालय	संख्या	४८।७७	७०	१००			
	शिक्षक शिक्षिका संख्या	संख्या	२३९	२५४	२६४			
	विद्यालय सवलीकरण कार्यक्रम	संख्या	८	११	१३			
	विद्यालयमा कम्प्युटर ल्याब भएको	विद्यालय संख्या	१३	१६	१८			
	विद्यालयमा विज्ञान ल्याब भएको संख्या	संख्या	९	१२	१४			
	शिक्षक शिक्षिकाको क्षमता विकास तालिम	संख्या	३	८	१५			
	माध्यमिक विद्यालयमा आधारित पुस्तकालय		७	१०	१२			
	अपांगता भएका विद्यालय उमेरका बालबालिकाको शिक्षामा पहुँच	प्रतिशत	७२	८५	१००			
	पिछडिएको समुदाय र आर्थिक रुपमा विपन्नलाई उच्च शिक्षामा पहुँचका लागि सहयोग	संख्या	६०	१५०	२५०			
	प्रसुति र गर्भवती जाँचको सेवा लिएका महिला	प्रतिशत	८८।७१	९२	१००			
	सुत्केरी सुविधा उपभोग गर्ने महिलाहरु	प्रतिशत	८५	९४	१००			
	पोषणको जाँच गराएका बाल बालिकाहरु	प्रतिशत	२५	५०	९०			
	खोप, भिटामिन ए आदिको सेवा लिएका बाल बालिका	प्रतिशत	९५।५०	९८	१००			
	बालमैत्रि पूर्वाधार भएका सार्वजनिक विद्यालयको संख्या	प्रतिशत	५१।३८	८४	१००			
	दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट प्रसुति सेवा	प्रतिशत	७०।५७	९०	१००			
	आयुर्वेदिक लगायत परम्परागत औषधालय	संख्या	५ वर्षमा ७ वटा वडामा १/१ वटा	०	१			
	ज्येष्ठ नागरिकले स्वास्थ्य परिक्षण गरेका	प्रतिशत	९०	९६	१००			
	नीति निर्णायक तहमा महिलाको पहुँच	प्रतिशत	३३	४१	५०			
	प्राविधिक तथा व्यवसायिक दक्षता अभिवृद्धि कार्यक्रममा महिला सहभागिता	प्रतिशत	५०।२४	७५	८५			
	महिला सहकारी संस्थाको सुदृढीकरण	प्रतिशत	८	३०	५०			

सामाजिक क्षेत्र

नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	प्राकृतिक श्रोतको उपयोगमा स्थानीय समुदायको लगानी अंश	प्रतिशत	११।७६	३०	५०			
	नीति निर्णायक तहमा महिलाको पहुँच	प्रतिशत	३३	४१	५०			
	प्राविधिक तथा व्यवसायिक दक्षता अभिवृद्धि कार्यक्रममा महिला सहभागिता	प्रतिशत	५०।२४	७५	८५			
	महिला सहकारी संस्थाको सुदृढीकरण	प्रतिशत	८	३०	५०			
	प्राकृतिक श्रोतको उपयोगमा स्थानीय समुदायको लगानी अंश	प्रतिशत	११।७६	३०	५०			
	सुविधा सम्पन्न जेष्ठ नागरिक ग्राम (ज्ञान केन्द्र) स्थापना तथा सञ्चालन	वटा	१	१९	३१			
	अपांगता भएका व्यक्तिहरुको आत्मनिर्भर, स्वावलम्बी र सम्मानजनक जीवन यापनको माध्यम	प्रतिशत	४।२३	६०	१००			
	उद्यम तथा व्यवसायमा संलग्न अपांगता भएका व्यक्तिहरु	संख्या	६	२००	४०५			
	अपांगमैत्रि भौतिक संरचना (बिद्यालय, स्वास्थ्य संस्था) निर्माण	संख्या	३५	३५	३५			
	उद्यम तथा व्यवसायमा संलग्न दलित व्यक्तिहरु	संख्या	५१	६८	८२			
	आदिवासी/जानजाति समुदायको जनसंख्या	संख्या	४६५०	४६५०	४६५०			
	उद्यम तथा व्यवसायमा संलग्न आदिवासी/जानजाति व्यक्तिहरु	संख्या	६३	८४	१०१			
	बालबालिकाको जन्मदरता	प्रतिशत	८५	९४	१००			
	अल्पकालिन बाल संरक्षण र सिकाइ केन्द्र	संख्या	३	६	८			
	अनाथ बालबालिका पूनर्स्थापना केन्द्र	संख्या		३	५			
	उद्यमसिशलता विकास तालिम	संख्या	५	१५	१५			
	रंगशाला	संख्या		१	१			
	खेल मैदान	संख्या / रोपनी	२१	२४	२६			
	खेलकूदका लागि प्रयोग भएका खुला चौर	संख्या / रोपनी	७	८	९			
	युवा श्रृजनशिल कोष स्किम	वटा	२	५	७			

सामाजिक क्षेत्र								
नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	वडा भित्र खेलिने प्रमुख खेल र प्रतिस्पर्धाहरु	संख्या	४	७	९			
	खेलकुदसँग सम्बन्धीत संस्था र क्लवहरु	संख्या	४	७	९			
	जिल्लास्तरिय खेलकुद पदक विजेता	संख्या	३	१२	१६			
	रोजगारीमा रहेका महिला	संख्या	१७३	१८२	१८८			
	विदेशबाट फर्किएका महिलाहरु	संख्या	३३	३३	३३			
	आधुनिक कृषि तथा पशुपालन व्यवसायमा संलग्न महिलाहरु	संख्या	११	२५	३५			
	सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक सम्पदाहरुको अध्ययन अनुसन्धान	संख्या	२	१	१			
	परम्परागत तथा सांस्कृतिक गुठी संरक्षण	संख्या	१२	१५	१७			
	भाषा, साहित्य, कला र संस्कृतिसँग सम्बन्धित संग्रालयहरुको संख्या	संख्या	३	२	२			
	धार्मिक र ऐतिहासिक स्थलमा पूर्वाधार निर्माण	संख्या	१५	५	५			
	धर्म संस्कृतिको संरक्षण र विकासमा लागेका अभियन्ताहरुको बृत्ति विकास	संख्या	१	२	२			
	भाषा, साहित्य, कला र संस्कृतिसँग सम्बन्धित प्रतियोगिता, मेला, पर्व र महोत्सवहरु	संख्या	३	६	८			

तालिका नं. २.४.३ मध्यकालीन नतिजा खाका-भौतिक क्षेत्र

भौतिक पुर्वाधार								
नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
प्रभाव	सुरक्षित आवासमा पहुँच	प्रतिशत	०।९५	७०	१००			
असर	नक्सा पास गरी निर्माण भएका घर	प्रतिशत	३।३१	३०	५०			
	विद्युतको पहुँच पुगेको परिवार	प्रतिशत	९५।००	९८	१००			
	बायो ग्यास प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	५।००	८	१०			
	सौर्य उर्जा प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	२।००	५	७			
	निर्मित तटबन्ध	कि. मि.	१।१२	१।१२	१।१८			
	पहिरो रोकथाम	संख्या	२१।००	२०	२०			
	बाढीबाट जोखिममा भएका बस्तीको संरक्षण	वटा	१।००	१	१			
	निर्मित तटबन्ध	कि. मि.	१।१२	१।१२	१।१८			
	पहिरो रोकथाम	संख्या	२१।००	२०	२०			
	बाढीबाट जोखिममा भएका बस्तीको संरक्षण	वटा	१।००	१	१			
	एक घण्टाको दुरीमा यातायातको पहुँच भएको जनसंख्या	प्रतिशत	९८।००	९९।१२	१००			
प्रतिफल	सिंचाइ आयोजना	संख्या	३०।००	१०	१०			
	सिंचाइ कुलोको लम्बाइ	कि. मि.	४०।००	१८	१५			
	पालिका तथा वडा जोड्ने सडक निर्माण	कि. मि.	२५।००	३१	३५			
	खण्डस्मिथ सडकमा स्तरोन्नती	कि. मि.	३१।००	४५	५५			
	सडक निर्माण	कि. मि.	९४।००	१०	१०			
	पक्की कालोपत्रे सडक र स्लाब ढलान	कि. मि.	१।००	४	६			
	ग्राभेल सडक	कि. मि.	०।००	०	०			
	कच्ची/धुले सडक	कि. मि.	९३।३३	१०४	११५			
	पक्की पुल निर्माण	संख्या	५।००	२०	३०			
	भोलुंगे पुल निर्माण	संख्या	२।००	७	१०			
	सडक सुधार	संख्या	१४।००	१७	१९			
पालिकाका दर्ता रहेका सवारी साधनको प्रकार र सङ्ख्या	संख्या	२२।००	२५	२७				

तालिका नं. २.४.४ मध्यकालीन नतिजा खाका-लोकतन्त्र, सुशासन तथा शान्ति सुरक्षा क्षेत्र

लोकतन्त्र, सुशासन तथा शान्ति सुरक्षा								
नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
प्रभाव	टेलिभिजन प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	७४।५६	८८	१००			
	वन व्यवस्थापन तालिम प्राप्त सा.व.उ.स	संख्या	०	१	२			
	वनमा आधारित उद्यम प्रवर्द्धन	संख्या	१०	३	५			
	बजार प्रवर्द्धन गरिएका वनजन्य उत्पादन	गोटा	१०	३	५			
	धार्मिक संस्थाहरुको संघटनात्मक प्रवर्द्धन	संख्या	४	४	४			
	साँस्कृतिक समूहहरुको संस्थागत प्रवर्द्धन	संख्या	३	३	३			
असर	स्थानीय तहमा गरिब तथा असहायलाई कानुनी सहायता अभियान	संख्या	६					
	होमस्टे, पर्यटन, होटल व्यवसायीहरुका लागि तालिम	संख्या		१	१			
प्रतिफल	इन्टरनेट प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	१।८६	३०	५०			
	कर्मचारी तथा जन प्रतिनिधिहरुको आचारसंहिता कार्यान्वयन	प्रतिशत	८०	८४	८६			
	स्थानीय तहका न्यायिक समितिका पदाधिकारीहरुलाई न्यायिक सचेतना तालिम	संख्या	१०	१३	१५			
	प्रहरी भवन तथा चौकी निर्माण	संख्या	१	४	६			
	सा.व.उ.स.(कार्यसमिति) मा दलित सहभागिता	प्रतिशत	४।६४	६	८			
	सा.व.उ.स.(कार्य समिति) मा महिला सहभागिता	प्रतिशत	२८।३०	४५	५५			
	प्रवर्द्धित कृषक समूह	संख्या	१२	१८	२२			
	प्रवर्द्धित महिला कृषक समूह	संख्या	८	१४	१८			
	प्रवर्द्धित दलित कृषक समूह	संख्या	३	६	८			
	प्रवर्द्धित सिचाइ समूह	संख्या	२	५	७			
	प्रवर्द्धित बचत समूह	संख्या	८	६	८			
	प्रवर्द्धित पशुपालक समूह	संख्या	४	७	९			
	लेखा तथा कार्यालय व्यवस्थान तालिम प्राप्त समूह	प्रतिशत	०	३०	५०			
	दर्ता भएका होटल, होमस्टे, खाजाघर	संख्या	१५	६०	१००			

लोकतन्त्र, सुशासन तथा शान्ति सुरक्षा								
नतिजा स्तर	सुचक	इकाइ	आधार वर्षको पार विन्दु २०७७/७८	अ. प. उ. २०८०/८१	अ. प. उ. २०८२/८३	पुष्टी गर्ने स्रोत		
						वि.शा.	वा.ष.	के.त.वि.
	सेवाको व्यावसाय गर्ने समुहको वार्षिक अनुगमन	पटक	२	२	२			
	होटल पर्यटन र सेवा क्षेत्रमा काम गर्ने समुहको प्रबर्द्धन ।	संख्या	१	१	१			

२.५ मध्यमकालीन बजेट खाका

२.५.१ मध्यकालीन बजेट खाका-प्रक्षेपित व्यय अनुमान

प्रक्षेपित व्यय अनुमान						
	आधार वर्ष	प्रक्षेपित व्यय (चालु)				
आर्थिक वर्ष	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
चालु खर्च मौज्जात समेत (जम्मा) (क)	४२८,८७१,३२०।००	४७६,६०१,८९२।५२	५४१,६३०,२४४।८८	६०२,२०९,४९०।०५	६६९,८११,०९९।८२	७४५,२४४,८९६।२०
क्षेत्रगत योजना	आधार वर्ष	प्रक्षेपित व्यय (पुंजिगत)				
आर्थिक वर्ष	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
आर्थिक क्षेत्र	१५,०७४,९७९।२९	१६,७५२,८२४।४९	१९,०३९,५८५।०३	२१,१६८,२१०।६३	२३,५४३,२८३।८७	२६,१९६,६११।९६
कृषि पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास	८,४४१,९८८।४०	९,३८१,५८१।७१	१०,६६२,१६७।६२	११,८५४,१९७।९५	१३,१८४,२३८।९७	१४,६७०,१०२।७०
भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण	१,५०७,४९७।९३	१,६७५,२८२।४५	१,९०३,९५८।५०	२,११६,८२१।०६	२,३५४,३२८।३९	२,६१९,६६१।२०
श्रम तथा रोजगारी	१,०५५,२४८।५५	१,१७२,६९७।७१	१,३३२,७७०।९५	१,४८१,७७४।७४	१,६४८,०२९।८७	१,८३३,७६२।८४
बैङ्क तथा वित्तीय संस्था	९०४,४९८।७६	१,००५,१६९।४७	१,१४२,३७५।१०	१,२७०,०९२।६४	१,४१२,५९७।०३	१,५७१,७९६।७२
पर्यटन - ग्रामीण तथा स्थानीय पर्यटन	१,५०७,४९७।९३	१,६७५,२८२।४५	१,९०३,९५८।५०	२,११६,८२१।०६	२,३५४,३२८।३९	२,६१९,६६१।२०
उद्योग, व्यापार र आपूर्ति व्यवस्था	१,६५८,२४७।७२	१,८४२,८१०।६९	२,०९४,३५४।३५	२,३२८,५०३।१७	२,५८९,७६१।२३	२,८८१,६२७।३२
सामाजिक क्षेत्र	१२५,९६६,८४२।६६	१३९,९८६,९५२।२४	१५९,०९५,१७१।२३	१७६,८८२,०११।३७	१९६,७२८,१७३।०४	२१८,८९९,४३८।१५
शिक्षा	८१,८७८,४४७।७३	९०,९९१,५१८।९६	१०३,४११,८६१।३०	११४,९७३,३०७।३९	१२७,८७३,३१२।४८	१४२,२८४,६३४।७९
स्वास्थ्य, पोषण तथा खाद्य सुरक्षा	२१,४१४,३६३।२५	२३,७९७,७८१।८८	२७,०४६,१७९।११	३०,०६९,९४१।९३	३३,४४३,७८९।४२	३७,२१२,९०४।४८
युवा तथा खेलकुद	३,७७९,००५।२८	४,१९९,६०८।५७	४,७७२,८५५।१४	५,३०६,४६०।३४	५,९०१,८४५।१९	६,५६६,९८३।१४
अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकता	३,७७९,००५।२८	४,१९९,६०८।५७	४,७७२,८५५।१४	५,३०६,४६०।३४	५,९०१,८४५।१९	६,५६६,९८३।१४
खानेपानी तथा सरसफाइ	३,७७९,००५।२८	४,१९९,६०८।५७	४,७७२,८५५।१४	५,३०६,४६०।३४	५,९०१,८४५।१९	६,५६६,९८३।१४
लडैगिक तथा सामाजिक समावेशिता	२,५१९,३३६।८५	२,७९९,७३९।०४	३,१८१,९०३।४२	३,५३७,६४०।२३	३,९३४,५६३।४६	४,३७७,९८८।७६
लक्षित वर्ग उत्थान-महिला बालबालिका तथा जेष्ठनागरिक	६,२९८,३४२।१३	६,९९९,३४७।६१	७,९५४,७५८।५६	८,८४४,१००।५७	९,८३६,४०८।६५	१०,९४४,९७१।९१
भाषा, संस्कृति, कला साहित्य	२,५१९,३३६।८५	२,७९९,७३९।०४	३,१८१,९०३।४२	३,५३७,६४०।२३	३,९३४,५६३।४६	४,३७७,९८८।७६
भौतिक पूर्वाधार	७८,२९५,१८०।४०	८७,००९,४३३।९८	९८,८८६,२२१।७१	१०९,९४१,७०१।३०	१२२,२७७,१६०।१९	१३६,०५७,७९६।१४

प्रक्षेपित व्यय अनुमान						
आर्थिक वर्ष	आधार वर्ष	प्रक्षेपित व्यय (चालु)				
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
आवास तथा बस्ती विकास	८,६९२,४६९।८४	९,५७१,०३७।७४	१०,८७७,४८४।३९	१२,०९३,५८७।१४	१३,४५०,४८७।६२	१४,९६६,३५७।५८
सडक तथा यातायात	३९,१४७,५९०।२०	४३,५०४,७९६।९९	४९,४४३,११०।८६	५४,९७०,८५०।६५	६१,१३८,५८०।०९	६८,०२८,८९८।०७
सिंचाई	११,७४४,२७७।०६	१३,०५१,४१५।१०	१४,८३२,९३३।२६	१६,४९१,२५५।२०	१८,३४१,५४४।०३	२०,४०८,६६९।४२
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा	७,०४६,५६६।२४	७,८३०,८४९।०६	८,८९९,७५९।९५	९,८९४,७५३।१२	११,००४,९४४।४२	१२,२४५,२०१।६५
सञ्चार तथा सूचना प्रणाली	७८२,९५१।८०	८७०,०९४।३४	९८८,८६२।२२	१,०९९,४१७।०१	१,२२२,७७१।६०	१,३६०,५७७।९६
ढल निकास, फोहरमैला प्रशोधन पूर्वाधार	६,२६३,६९४।४३	६,९६०,७५४।७२	७,९१०,८९७।७४	८,७९५,३३६।१०	९,७८२,१७२।८२	१०,८८४,६२३।६९
सार्वजनिक निर्माण	४,६९७,७१०।८२	५,२२०,५६६।०४	५,९३३,१७३।३०	६,५९६,५०२।०८	७,३३६,६२९।६१	८,१६३,४६७।७७
वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन	२०,०७३,६६३।५२	२२,३०७,८६२।२७	२५,३५२,८८५।४७	२८,१८७,३३८।०७	३१,३४९,९५७।४०	३४,८८३,०९७।६०
वन विकास तथा व्यवस्थापन	४,०१४,७३२।७०	४,४६१,५७२।४५	५,०७०,५७७।०९	५,६३७,४६७।६१	६,२६९,९९१।४८	६,९७६,६९९।५२
जलाधार तथा जैविक विविधता संरक्षण	३,०११,०४९।५३	३,३४६,१७९।३४	३,८०२,९३२।८२	४,२२८,१००।७१	४,७०२,४९३।६१	५,२३२,४६४।६४
वातावरण संरक्षण तथा प्रदूषण नियन्त्रण	२,००७,३६६।३५	२,२३०,७८६।२३	२,५३५,२८८।५५	२,८१८,७३३।८१	३,१३४,९९५।७४	३,४८८,३०९।७६
जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा न्यूनीकरण	२,००७,३६६।३५	२,२३०,७८६।२३	२,५३५,२८८।५५	२,८१८,७३३।८१	३,१३४,९९५।७४	३,४८८,३०९।७६
पहिरो तथा भूक्षय नियन्त्रण	५,०१८,४१५।८८	५,५७६,९६५।५७	६,३३८,२२१।३७	७,०४६,८३४।५२	७,८३७,४८९।३५	८,७२०,७७४।४०
विपद सचेतना, उद्धार तथा पूनस्थापना	४,०१४,७३२।७०	४,४६१,५७२।४५	५,०७०,५७७।०९	५,६३७,४६७।६१	६,२६९,९९१।४८	६,९७६,६९९।५२
लोकतन्त्र, सुशासन तथा शान्ति सुरक्षा	१८,४१६,२०५।०७	२०,४६५,९२८।६९	२३,२५९,५२७।९६	२५,८५९,९४३।१८	२८,७६१,४२८।६१	३२,००२,८४१।८३
सार्वजनिक तथा सामुदायिक नेतृत्व विकास	३,६८३,२४१।०१	४,०९३,१८५।७४	४,६५१,९०५।५९	५,१७१,९८८।६४	५,७५२,२८५।७६	६,४००,५६८।३७
नीति तथा कानून तर्जुमा	१,८४१,६२०।५१	२,०४६,५९२।८७	२,३२५,९५२।८०	२,५८५,९९४।३२	२,८७६,१४२।८८	३,२००,२८४।१८
योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा जनसहभागिता	२,७६२,४३०।७६	३,०६९,८८९।३०	३,४८८,९२९।१९	३,८७८,९९१।४८	४,३१४,२१४।३२	४,८००,४२६।२८
नियमनकारी संरचनाहरुको प्रवर्द्धन	१,८४१,६२०।५१	२,०४६,५९२।८७	२,३२५,९५२।८०	२,५८५,९९४।३२	२,८७६,१४२।८८	३,२००,२८४।१८
सामाजिक मेलमिलाप र शान्ति सुरक्षा	४,६०४,०५१।२७	५,११६,४८२।१७	५,८१४,८८१।९९	६,४६४,९८५।८०	७,१९०,३५७।२०	८,०००,७१०।४६
पारदर्शिता र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली	३,६८३,२४१।०१	४,०९३,१८५।७४	४,६५१,९०५।५९	५,१७१,९८८।६४	५,७५२,२८५।७६	६,४००,५६८।३७
योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	५,२६१,७७२।८८	५,८४७,४०८।२०	६,६४५,५७९।४२	७,३८८,५५५।१९	८,२१७,५५१।०९	९,१४३,६६९।१०
जम्मा (ख)	२६३,०८८,६४३।६१	२९२,३७०,४०९।८७	३३२,२८८,९७०।६१	३६९,४२७,७५९।७५	४१०,८७७,५५४।३९	४५७,७८३,४५४।७७
कुल बजेट (क+ख)	६९१,९५९,९६३।६१	७६८,९७२,३०२।३८	८७३,९०९,२१५।६९	९७१,६३७,२४९।८०	१,०८०,६८८,६५४।२१	१,२०२,४२८,३५०।९८

स्रोत : योजना तयारी समूह, जेष्ठ, २०७८

२.६ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट

वित्तीय सुनिश्चितता योजना तयारीको अनिवार्य शर्त हुनु पर्छ अन्यथा योजना योजनामै सीमित रहन सक्छ । वस्तुपरक वित्तीय विश्लेषण हुनु र प्रभावकारी वित्तीय अनुसासन कायम गर्न सक्ने हो भने योजना कार्यान्वयनबाट गुणात्मक उपलब्धि प्राप्त गर्न सक्ने उदाहारणहरु पनि प्रसस्त छन् । आगामी वर्षहरुमा कुन शीर्षकमा कति अनुदान वा राजस्व प्राप्त हुन सक्छ भन्ने आधार विगतका वर्षहरुमा भएको खुद आयले दिन सक्छ र गत आ.व.हरुमा भएको आयलाई आधार मानेर आगामी वर्षहरुमा हुने आयको पूर्वअनुमान गर्ने चलन सर्वमान्य छ ।

आवधिक योजना (आ. व. २०७८/७९-२०८२/८३) तयार गर्दा योजना पहिचान तथा योजना प्राथमिककरण सँगै योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने बजेट र त्यसको वित्तीय स्रोत पनि पहिचान गरिएको थियो । विगत आ.व.हरुमा भएका बजेट विनियोजनका ढाँचा अन्तराष्ट्रीय, राष्ट्रीय, प्रादेशिक र स्थानीय प्राथमिकतासंग कम तादात्म्यता रहेको तर यो आधीक योजना तयार गर्दा स्थापित मान्यता तथा प्राथमिकतालाई समेत संबोधन हुने गरी तयार गर्ने प्रयास भएको छ ।

आवधिक योजनामा समावेस भएका परियोजनहरुकुन हद सम्म दीगो विकास लक्षसंग निर्दिष्ट रहे, लैङ्गिक सवाल वारेमा योजनाले कस्तो प्राथमिकता दियो, जलवायु अनुकूलनका सवाललाई कसरी संबोधन गर्ने प्रयास गरेको छ, राष्ट्रीय तथा प्रादेशिक प्राथमिकता र उद्देश्य प्राप्त गर्न प्रस्तवित परियोजना कति सहयोगी छन् भन्ने विषयमा आवधिक योजनाले वस्तुपरक विश्लेषण योजना दस्तावेजमा नै गरि सकेको छ ।

त्यस्ता योजनाहरुका लागि आवश्यक पर्ने बजेट पालिकाको वित्तिय सामर्थ्य, संघ र प्रदेशबाट फरक फरक शीर्षकमा आउने अनुदान, अनौपचारिक क्षेत्र आदिबाट हुने आय वारेका विगतका आ.व. हरुमा भएका यथार्थ प्रगतिका आधारमा विशेष प्राथमिता प्राप्त क्षेत्रहरुका लागि आगामी तीन वर्षको बजेट प्रस्ताव गरिएको छ ।

२.६.१ रणनीतिक स्तम्भका आधारमा आगामि तीन बर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण (पूँजीगत खर्च)

तालिका नं. २.६.१.१ रणनीतिक स्तम्भका आधारमा आगामि तीन बर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण (पूँजीगत खर्च)

रणनीतिक स्तम्भका आधारमा आगामि तीन बर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण (पूँजीगत खर्च)									
रणनीतिक सङ्केत नं.	रणनीति	गत आ.व.को यथार्थ		चालु आ.व. को संपोधित अनुमान		आ.व. २०७९/८० को प्रक्षेपण		आ.व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	
		रकम	%	रकम	%	रकम	%	रकम	%
३।१।४।१	कृषि तथा मासुजन्य उत्पादनमा स्थानीयस्तरमा आत्मनिर्भर हुन आधुनिकीकरण र व्यावसायिकीकरण गर्ने ।	२१९२०६४४।७६	८।३३	२४३६०४१२।४२	८।३३	२७६८२६०८।८३	८।३३	३०७८०८५९।१९	८।३३
३।१।४।२	खनिज सम्पदाको दिगो उपयोग मार्फत रोजगारी सिर्जना गर्ने ।								
३।१।४।३	स्थानीय सीप, प्रविधि र पूँजीको उच्चतम उपयोग एवं संरक्षण गर्दै स्थानीय रोजगारी सिर्जना गर्दै स्वरोजगार प्रवर्द्धन गर्ने ।	१६५९५८८३।६१	६।३१	१८४४३००५।४५	६।३१	२०९६०४७५।७	६।३०	२३३०३८५६।९	६।३०
३।१।४।४	निःशुल्क र सर्वसुलभ शिक्षा र स्वास्थ्य सुविधा सुनिश्चित गर्दै समन्यायमा आधारित समतामूलक समाज निर्माण गर्ने ।	१०९४३९७२९।७	४।१६०	१२१६२०३७।६	४।१६०	१३८२२१५५२।३	४।१६	१५३६७४७२२	४।१६
३।१।४।५	लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि गर्दै स्थानीय भाषा, धर्म, कला तथा साहित्यको संरक्षण र प्रवर्द्धन र विकास गर्ने ।	१५५६४७८९।३८	५।१२	१७२९७५५०।४४	५।१२	१९६५८२११।४७	५।१९६	२१८५५९९९।४	५।१९६२
३।१।४।६	आधुनिक सडक सञ्जाल मार्फत स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण गर्ने ।	३९१४७५९०।२	१।४८	४३५०४७६।९९	१।४८	४९४४३११०।८६	१।४८	५४९७०८५०।७	१।४८
३।१।४।७	व्यवस्थित आवासको हकलाई आत्मसात गर्दै विपद जोखिम न्यूनिकरण हुने गरी सुरक्षित बसोबासको प्रवन्ध गर्ने ।	३५३९६९००।४५	१३।४२	३९२४७६७।४७	१३।४२	४४६०४९७८।६३	१३।४२	४९५९१८१५।१	१३।४२
३।१।४।८	सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको समन्वयात्मक सहकार्य मार्फत सामुहिक खेती एवं उत्पादनमूलक क्षेत्रमा उद्योग र व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने ।	१४७०१४२।४१३	०।४६	१६३३७६९।३७५	०।४६	१८५६७७८।८९४	०।४५९	२०६४३६६।७७	०।४५८
३।१।४।९	प्रविधिमैत्री सार्वजनिक प्रशासन मार्फत भ्रष्टाचार विरुद्ध शुन्य सहनशिलता अवलम्बन गर्दै पारदर्शिता, नमुनायोग्य र परिणाममुखी शासन व्यवस्था सञ्चालन गर्ने	१६५२९५६९।८७	६।२८	१८३६९३१०।९९	६।२८	२०८७६७२१।९४	६।२८	२३२१०७३९।४	६।२८
३।१।४।१०	स्थानीयस्तरमा योजना छनौट देखि कार्यान्वयन तहसम्म नागरिक समाजसँग सहकार्य र समन्वय गर्ने ।	७०३३९३।३८३	२।७०	७८९४००१।०६६	२।७०	८९७५३२।१२	२।७	९९७४५४९।४१	२।७
	जम्मा	२६३०८८६४३।८	१००	२९२३७०४०९।९	१००	३३२२७८९७०।८	१००	३६९४२७६०	१००

२.६.२ प्राथमिकताक्रमका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

तालिका नं. २.६.२.१ प्राथमिकताक्रमका आधारमा आगामि तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण

प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण								
प्राथमिकता क्रम	गत अ.व.को यथार्थ		चालु आ.व. को संषोधित अनुमान		आ.व. २०७९/८० को प्रक्षेपण		आ.व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	
	रकम	%	रकम	%	रकम	%	रकम	%
पहिलो (p१)	१६४८५८०६९	६२।६६	१८३२०६७७२।१	६२।६६	२०८२१४४९६।५	६२।६६	२३१४९२८७७।२	६२।६६
दोस्रो (p२)	८९११४५९७।५४	३३।८७	९९०३३०५२।२४	३३।८७	११२५५१०६३।९	३३।८७	१२५१३४२७२।८	३३।८७
तेस्रो (p३)	९११५९७७।२४५	३।४६	१०१३०५८५।५१	३।४६	११५१३४१०।४४	३।४६	१२८००६०९।७२	३।४६
जम्मा	२६३०८८६४३।८	१००	२९२३७०४०९।९	१००।००	३३२२७८९७०।८	१००।००	३६९४२७७५।९	१००।००

२.६.३ दिगो विकास लक्ष्यका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

तालिका नं. २.६.३.१ दिगो विकास लक्ष्यका आधारमा आगामि तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण

दीगो विकास लक्ष्यका आधारमा आगामि तीन वर्षको बजेट अनुमान									
क्र.स	दी. वि.. ल.	गत आ. व.को यथार्थ		चालु आ. व. को संषोधित अनुमान		आ. व. २०७९/८० को प्रक्षेपण		आ. व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	
		रकम	%	रकम	%	रकम	%	रकम	%
१	सबै ठाउँबाट सबै स्वरूपका गरिवीको अन्त्य	२०३२८९१५।४	०।७७	२२५९१५२३६।३३	०।७७	२५६७५२६६६	०।७७	२८५४५७६१।४	०।७७
२	भोकमरीको अन्त्य गर्ने,खाद्य सुरक्षा उन्नत पोषण प्राप्त गर्ने र दिगो कृषिको प्रवर्द्धन गर्ने	१७०४२५४९।२	६।४८	१८९३९३८४।८८	६।४८	२१५२४६१०।९	६।४८	२३९३१०६२।४२	६।४८
३	सबै उमेर समुहका व्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवनको सुनिश्चितता गर्दै समृद्ध जीवनस्तर प्रवर्द्धन गर्ने	३३६७०७२१।८	१२।८०	३७४१८२७३।१७	१२।८०	४२५२५८६७।५	१२।८०	४७२८०२५९।४३	१२।८०
४	सबैका लागि समावेशी तथा समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चित गर्ने तथा जीवनपर्यन्त सिकाइ अवसरहरुको प्रवर्द्धन गर्ने	६९०६०७।६९	०।१७	७६७४७२।३३	०।१७	८७२२३२।२९८	०।१७	९६९७४७।८७	०।१७
५	लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने तथा सबै महिला तथा किशोरीहरुको सशक्तिकरण गर्ने	९२९०७९८।४७	३।५३	१०३२४८६४।३	३।५३	११७३४२०८।३३	३।५३	१३०४६०९२।८	३।५३

दीगो विकास लक्षका आधारमा आगामि तीन बर्षको बजेट अनुमान

क्र.स	दी. वि.. ल.	गत आ. व.को यथार्थ		चालु आ. व. को संषोधित अनुमान		आ. व. २०७९/८० को प्रक्षेपण		आ. व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	
		रकम	%	रकम	%	रकम	%	रकम	%
६	६.सबैका लागि पानी तथा सरसफाइको दिगो व्यवस्थापन र उपलब्धताको सुनिश्चत् गन	१७०६०७१३१४०	६१४८	१८९५९५७०१८	६१४८	२१५४७५५२१२१	६१४८	२३९५६५६८१५	६१४८
७	७.सबैका लागि किफायती,भरपदो,र आधुनिक ऊर्जामा पहुँच सुनिश्चत गर्ने	७०४६५६६१२४	२६८	७८३०८४९१०६	२६८	८८९९७५९१९५	२६८	९८९४७५३११२	२६८
८	नियमित,समावेशी तथा दिगो आर्थिक वृद्धि,पूर्ण र उत्पादनमूलक रोजगारी तथा सबैका लागि मर्यादित कामको प्रवर्द्धन गर्ने	४८९९६९५६६	१६६	५४३६०५२१४८	१६६	६९७८०७३६५	१६६	६८६८७८२१२८	१६६
९	मजबुत पूर्वाधारको निर्माण,समावेशी र दिगो औद्योगिकीकरणको प्रवर्द्धन तथा नविन खोजको प्रोत्साहन गर्ने	७९९७०५१०६	३०१४०	८८८७९२२८१४	३०१४०	१०१००२९५११०७	३०१४०	११२२९४९९२	३०१४०
१०	मुलुकभित्र र मसलसकहरुबीचको असमानता 36।उने	२२६५६६३१७	०।८६	२५१७८३११४८	०।८६	२८६९५१५१४८	०।८६	३१८९४३२१९१	०।८६
११	शहर तथा मानव बसोबासलाई समावेशी,सुरक्षित,उत्थानशील र दिगो बनाउने	१४४८३७३१४०	०।५५	१६०९५७७३६	०।५५	१८२९२८४६७	०।५५	२०३३७९८६९	०।५५
१२	दिगो उपभोग र उत्पादन प्रणाली सुनिश्चत गर्ने	३१४६९१४१६	१।२०	३४९७९६५७१	१।२०	३९७४५२८१८२	१।२०	४४९८८८११५	१।२०
१३	जलवायु परिवर्तन र यसको असर नियन्त्रण गर्न तत्काल कार्य गर्ने	१६९८५४०।७६	०।६५	१८८७५८८।३५	०।६५	२१४५२४४।१६	०।६५	२३८५०८२।४५	०।६५
१५	थलीय पारिस्थिक प्रणालीको संरक्षण,पुर्नभण्डारण र दिगो प्रयोगको प्रवर्द्धन गर्ने ,वनको दिगो व्यवस्थापन गर्ने,मरुभूमिकरण नियन्त्रण गर्ने र भू -क्षय रोक्ने तथा उल्ट्याउने एवं जैविक विविधताको नोक्सान हुन नदिने।	१७२६४९२३६०	६।५६	१९१८५६२०।६	६।५६	२१८०४४५७।७६	६।५६	२४२४२९९६।१	६।५६
१६	दिगोविकासका लागि शान्तिपूर्ण र समावेशी समाजहरुको प्रवर्द्धन गर्ने,सबैको न्यायमा पहुँच स्थापना गर्ने र प्रभावकारी,उत्तरदायी तथा समावेशी संस्थाहरुको निर्माण गर्ने	२३५६६५४९।२९	८।९६	२६९८९४९७।३	८।९६	२९७६४३६३।७३	८।९६	३३०९२०९९।६	८।९६
१७	दिगो विकासको लागि विश्वव्यापी साभेदारीको पुनर्ताजगी गर्ने र कार्यान्वयनका लागि स्रोत साधनहरु सुदृ गर्ने।								
जम्मा		४२२३४३३९३	८३।९५	४६९३५०२९।५६	८३।९५	५३३४९६५१७	८३।९५	५९३०५२४८३।३३	८३।९५

२.६.४ लैंगिक संकेतका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

तालिका नं. २.६.४.१ लैंगिक संकेतका आधारमा आगामि तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपण

लैंगिक संकेतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण									
कार्यक्रम संख्या	प्राथमिकता क्रम	गत अ.व.को यथार्थ		चालु आ.व. को संषोधित अनुमान		आ.व. २०७९/८० को प्रक्षेपण		आ.व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	
		रकम	%	रकम	%	रकम	%	रकम	%
१	निर्दिष्ट	७०५२३४१।५	३	७८३७२६७९२।७	३	८९०७०५४०९	३	९९०२८६२७३।७	३
२	तटस्थ	२५६००२४५२	९७	२८४४९५५२५।४	९७	३२३३२९९६४।७	९७	३५९४७७३६५।३	९७
	जम्मा	२६३०५४७९४	१००	१०६८२२२२३८	१००	१२१४०३४५७४	१००	१३४९७६३६३९	१००

२.६.५ जलवायु संकेतका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

तालिका नं. २.६.५.१ जलवायु सङ्केतका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण

जलवायु संकेतका आधारमा प्रक्षेपित बजेट बाडफाँड स्थिति									
का. संख्या	प्राथमिकता क्रम	गत अ.व.को यथार्थ		चालु आ.व. को संषोधित अनुमान		आ.व. २०७९/८० को प्रक्षेपण		आ.व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	
		रकम	%	रकम	%	रकम	%	रकम	%
१	निर्दिष्ट	२१११६२९५०	८०	२३४६६५३८६	८०	२६६६९७२११।२	८०	२९६५१३९५९।४	८०
२	तटस्थ	५१००४८८४	१९	५६६८१७२७।४१	१९	६४४१८७८३।२	१९	७१६२०८०३।१७	१९
	जम्मा	२६२१६७८३४	१००	२९१३४७११३।४	१००	३३१११५९९४।४	१००	३६८१३४७६२।६	१००

२.७ विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

तालिका नं. २.७.१ विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण

समष्टीगत योजना, बजेट र आगामी तीन वर्षको अनुमान									
आयोजना क्षेत्र	आयोजना संख्या	गत अ.व.को यथार्थ		चालु आ.व. को संषोधित अनुमान		आ.व. २०७९/८० को प्रक्षेपण		आ.व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	
		रकम	%	रकम	%	रकम	%	रकम	%
आर्थिक	६	२२२४०६१८।६६	५।७३	२५०३८४८८।४९	५।७३	२७५४४८४१।१८	५।७३	३०३०२०७९।७९	५।७३

समष्टीगत योजना, बजेट र आगामी तीन बर्षको अनुमान

आयोजना क्षेत्र	आयोजना संख्या	गत अ.व.को यथार्थ		चालु आ.व. को संषोधित अनुमान		आ.व. २०७९/८० को प्रक्षेपण		आ.व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	
		रकम	%	रकम	%	रकम	%	रकम	%
सामाजिक	८	१८५८४३०७५।३	४७।८८	२०९२२२१३४।२	४७।८८	२३०१६५२६९।८	४७।८८	२५३२०४८१३।३	४७।८८
पूर्वाधार	७	११५५११४८५।४	२९।७६	१३००४२८३०।३	२९।७६	१४३०६०११७।६	२९।७६	१५७३८०४३५।३	२९।७६
वन रवातावरण	६	२९६१५३४३।८७	७।६३	३३३४०९५४।१३	७।६३	३६६७८३८३।६३	७।६३	४०३४९८८९।८४	७।६३
सुशासन	६	२७१७००४०।२५	७	३०५८८०३१।३१	७	३३६४९८९३।२४	७	३७०१८२४७।५६	७
अनुगमन र मूल्यांकन		७७६२८६८।६४२	२	८७३९४३७।५१७	२	९६१४२५५।२१२	२	१०५७६६४२।१६	२
जम्मा		३८८१४३४३२।१	१००	४३६९७१८७५।८	१००	४८०७१२७६०।६	१००	५२८८३२९०।८	१००

परिच्छेद ३ : आर्थिक क्षेत्र

३.१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल ८२.१६ व. कि. छ र कृषि क्षेत्रले ३७.८४ व. कि. मि. ओघटेको छ । खेती योग्य जमीन मध्ये ९५७.६० हेक्टर जमिन अर्थात खेतीयोग्य जमिनको जम्मा १९.३३ प्रतिशतमा मात्र दिगो सिचाई सुविधा छ । आंशिक रूपमा १४०९.४० हेक्टर जमिनमा सिंचाई पुगेको छ । तामाकोशी गाउँपालिकाको अर्थतन्त्रको आधार कृषिक्षेत्र नै हो । कुल गार्हस्थ उत्पादन रु ७० करोड ५० लाख पुगेको छ । प्राङ्गारिक बालीको अनुपात १०.३१ प्रतिशत रहेको छ । कुल खाद्य उत्पादन २६४१८.२७ मेट्रिक टन देखिएको छ भने फलफूल तथा तरकारी उत्पादन ६२६८.७६ मेट्रिक टन रहेको छ । सबै प्रकारको जमीनमा सबैखाले बालीका आधारमा औषत खेतीयोग्य जमीनको उत्पादकत्व भने ०.२३ मेट्रिक टन प्रति रोपनी रहेको छ ।

युवा जनशक्ति मध्ये १०.१२ प्रतिशत युवा बेरोजगार छन् । आधारवर्षमा १५५ जना महिला तथा ९५३ जना पुरुष रोजगारीका लागि विदेश गएका छन् । महिला श्रम सहभागिता दर ६१.६७ प्रतिशत रहेको छ । गाउँपालिकामा दुईवटा बैंक, ३५ वटा सहकारी, ८ वटा कृषि सहकारी र ५ वटा महिला सहकारीहरू सञ्चालनमा छन् । आधार वर्षमा ८० प्रतिशत परिवार सहकारीका सदस्य बनेका छन् । गाउँपालिकाको मौद्रिक क्षेत्रमा रु. ६० करोड बराबर ऋण परिचालन भएको छ भने रु. ४८ करोड निक्षेप सङ्कलन भएको छ । पालिकामा साना ठूला खोला, चारधाम पोखरी, काली पोखरी, फ्यातले पोखरी एवं ओडारे, दमखोर लगायतका सिमसार क्षेत्र छन् । कुल भूमिको ३७.८१ प्रतिशत क्षेत्रफल वनले ढाकेको छ । यहाँ विशेष गरी तेल, फर्निचर र क्रसर उद्योग तामाकोशीका स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगहरू हुन् । पालिका भित्र ५३७ वटा आर्थिक इकाइ सञ्चालनमा छन् ।

३.२ अवसर र चुनौति

हावापानी र माटोको बनावटमा विविधता भएकाले बाली विविधीकरण गर्न सजिलो हुने र सफल पनि भईने अवस्था छ । बजारमा उच्च माग भएका र बहुवर्षे बालीहरू जस्तो हाडे बदाम, ओखर, केशर, रिट्टा, जस्ता बालीहरू वैकल्पिक खेतीको रूपमा विकास गर्न सकिन्छ । गाउँपालिकामा १ गाउँ १ कृषि तथा पशु प्राविधिक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ । पशुपन्छी विकासमा सुधार हुँदै जानु, युवा लक्षित व्यावसायिक कृषि कार्यक्रमबाट युवा लाभान्वित हुनु, कृषि तथा पशु फर्मको विस्तार हुनु, कृषि केन्द्रित सहकारी गतिविधि बढ्दै जानु यस क्षेत्रका अवसरहरू हुन् । स्वरोजगारमुखी सीपको व्यवस्था, व्यावसायिक क्रियाकलापमा वृद्धि, शैक्षिक गुणस्तर वृद्धिको प्रयास, प्राविधिक शिक्षाको थालनी, सहकारीमा स्थानीयको बढ्दो पहुँच, यस क्षेत्रका थप अवसरहरू हुन् । पर्यटन क्षेत्रमा आवश्यक दक्ष जनशक्तिको उत्पादन गर्नु, पर्यटन क्षेत्रमा लगानी बढाउनु, पर्यटकीय स्थलको स्तरोन्नति गर्नु, आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गर्नु चुनौतीपूर्ण छ ।

३.४ क्षेत्रगत योजना, योजना अवधी र बजेट अनुमान

सीमित स्रोत साधन, असिमित आवश्यकता, विषम भौगोलिक स्थिति, सामाजिक तथा आर्थिक विसमताहरू छन् । स्थानीय नागरिकहरूका चाहना प्राथमिकता र आवश्यकताहरूपनि फरक फरक छन् । योजन तयारीको क्रममा स्थानीय वासिहरूसंग भएका समूह छलफल, वडा र पालिका स्तरका भेला,

बिपसंग भएका विशेष कुराकानी आदिका आधारमा योजनाछनौट गरिएका छन् । योजना अवधी योजनाको लागत, लाभान्वित घरधुरी समेतलाइ प्रथमिकतामा राखेर तयार गरिएका योजनहरूका लागि आवश्यक पर्ने बजेट अनुमान गरिएको र बजेट अनुमान गर्दा विगतको बजेट प्रवृत्तिका आधारमा हुने अनुमानित रकम र अहिलेको सामान्य लागत अनुमान गरी दुबै अंक राखिएका छन् ।

३.५ कृषि, पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास

तालिका नं. ३.५.१ कृषि, पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकासका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

कृषि पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास									
क्र.स.	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय/सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	एक वडा एक उत्पादन पकेट क्षेत्र कार्यक्रम	पकेट क्षेत्र	२०७८/७९- २०८०/८१	१०४५८१५।६७	१७०००००००	-१६८९५४९८४।३			
२	१ गाउँ १ कृषि तथा पशु प्राविधिक	कृषि प्राविधिक	२०७८/७९- २०७९/८०	३३८३५२।१२७	५५००००००	-५४६६९६४७।८७			
३	प्राज्ञागारीक खेति प्रणाली	प्राज्ञागारीक खेति	२०७८/७९- २०८०/८१	१०४५८१५।६७	१७०००००००	-१६८९५४९८४।३			
४	कृषि उपज केन्द्र, हाट बजार लगायत क्षेत्रको प्रवर्धन गरी कृषिजन्य वस्तुहरुको लागत साभेदारीका आधारमा व्यवसायीकरण र बजारीकरणमा विशेष जोड	कृषि व्यवसायिकरण	२०७८/७९- २०८०/८१	१०४५८१५।६७	१७०००००००	-१६८९५४९८४।३			
५	नशल सुधार कार्यक्रम	नशल सुधार	२०७८/७९- २०७९/८०	३३८३५२।१२७	५५००००००	-५४६६९६४७।८७			
६	कृषि वाली तथा पशु विमा कार्यक्रम	कृषि व्यवसायिकरण	२०७८/७९- २०८०/८१	१०४५८१५।६७	१७०००००००	-१६८९५४९८४।३			
७	बाँदर नियन्त्रणको लागि पहल	बाँदर नियन्त्रण	२०७८/७९- २०८०/८१	१०४५८१५।६७	१७०००००००	-१६८९५४९८४।३			
८	कृषि यान्त्रीकरण	कृषि व्यवसायिकरण	२०७८/७९- २०८०/८१	१०४५८१५।६७	१७०००००००	-१६८९५४९८४।३			
९	मत्स्य विकास कार्यक्रम	मत्स्य विकास	२०७८/७९- २०८०/८१	१०४५८१५।६७	१७०००००००	-१६८९५४९८४।३			
१०	पुष्प व्यावसाय प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पुष्प व्यावसाय	२०७८/७९- २०७९/८०	३३८३५२।१२७	५५००००००	-५४६६९६४७।८७			
११	कृषक सहूलियत ऋण कार्यक्रम	कृषि व्यवसायिकरण	२०७८/७९- २०८०/८१	१०४५८१५।६७	१७०००००००	-१६८९५४९८४।३			

३.६ भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण

तालिका नं. ३.६.१ भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण									
क्र.स.	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (दिने सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय / सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	सहकारी संघसंस्थाहरुको एकिकरणलाई प्रोत्साहन	सहकारी एकिकरण	२०७८/७९- २०८०/८१	४३७४१०।५६१	५००००००००	-४९९५६२५८९।४			
२	कृषि सहकारीहरुलाई उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहन	कृषि व्यवसायिकरण	२०७८/७९- २०८०/८१	४३७४१०।५६१	५०००००००००	-४९९५६२५८९			
३	सवै सहकारी संस्थाहरुलाई कोपोमिस प्रणाली अनिवार्य रुपमा लागु गराउने	सहकारी व्यवस्थापन	२०७८/७९	३७६१७।३०८२	४३०००००००	-४२९९६२३८२।७			
४	जनताको हितको लागि बनाएको कार्यक्रम अनुसार उत्कृष्ट काम गर्ने सहकारीहरुलाई सम्मान कार्यक्रम	सहकारी प्रोत्साहन	२०७८/७९	३७६१७।३०८२	४३०००००००	-४२९९६२३८२।७			
५	सहकारी संस्थासँग साभेदारी मार्फत मागमा आधारित एक वडा एक कृषि उत्पादन नमुना कार्यक्रम	कृषि उत्पादन	२०७८/७९- २०८०/८१	८७४८२।११२२	१०००००००००	-९९९९१२५१७।९			
६	भू-उपयोग नीति अनुरूप खाली जमिन तथा सडक आसपासमा वृक्षारोपणका लागि आवश्यक विरुवाहरु हाइटेक नर्सरीमा उत्पादन गर्ने	वृक्षारोपण	२०७८/७९	३७६१७।३०८२	४३०००००००	-४२९९६२३८२।७			
७	सडक किनारामा हुनसक्ने भुक्षयलाई रोक्न विभिन्न जातका विरुवाहरु (अम्रिसो) रोप्ने	वृक्षारोपण	२०७८/७९- २०७९/८०	८७४८२।११२२	१०००००००००	-९९९९१२५१७।९			
८	जग्गा बाँझो राख्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्न खाली जग्गाको सर्वेक्षण गरी जमिनको प्रकृति अनुसारको भुउपयोग नीति अवलम्बन	भुउपयोग नीति	२०७८/७९- २०८०/८१	४३७४१०।५६१	५०००००००००	-४९९५६२५८९			
९	सर्वयाम माटो परिक्षण कार्यक्रम संचालन गरीने	माटो परिक्षण	२०७८/७९	३७६१७।३०८२	४३०००००००	-४२९९६२३८२।७			
१०	गरिव घरपरिवार लक्षित कार्यक्रम संचालन गरिने	गरिबी निवारण	२०७८/७९	३७६१७।३०८२	४३०००००००	-४२९९६२३८२।७			

३.७ श्रम तथा रोजगारी

तालिका नं. ३.७.१ श्रम तथा रोजगारीका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

श्रम तथा रोजगारी									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	महामारीका कारण रोजगारी गुमाएका श्रमिक, साना किसान, असहाय व्यक्ति, गरिब तथा विपन्न वर्गका परिवारलाई लक्षित गरी स्वास्थ्य, शिक्षा, सीप विकास तालिम र रोजगारी एवं आयआर्जन सम्बन्धी विशेष कार्यक्रम	रोजगारी सिर्जना	२०७८/७९	७०५२५।८७६५	४३००००००	-४२९२९४७४।१२			
२	कोभिड - १९ को महामारीका कारण भित्रने बेरोजगारहरुको सम्भावित पङ्क्तिलाई पूर्वाधार विकास घरेलु उद्योग, निर्माण तथा सेवा क्षेत्रमा परिचालन गर्ने	रोजगारी सिर्जना	२०७८/७९	७०५२५।८७६५	४३००००००	-४२९२९४७४।१२			
३	न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्ने गरी प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम लगायतका विशेष कार्यक्रम	रोजगारी सिर्जना	२०७८/७९	७०५२५।८७६५	४३००००००	-४२९२९४७४।१२			
४	गाउँपालिका भित्रका विकास निर्माणको आयोजनाहरुमा रोजगारी सिर्जना गर्न तामाकोशी रोजगारी कार्यक्रम संचालन गरीने	रोजगारी सिर्जना	२०७८/७९	७०५२५।८७६५	४३००००००	-४२९२९४७४।१२			
५	बेरोजगारहरुको ज्ञान, सीप योग्यता, अनुभव र बजारको मागका आधारमा आवश्यक पर्ने सिप विकास तालिमको पहिचान गरी तालिम दिने तथा तालिमका लागि सम्बन्धीत नियकायमा सिफारिस गर्ने	रोजगारी सिर्जना	२०७८/७९	७०५२५।८७६५	४३००००००	-४२९२९४७४।१२			
६	स्थानीय जडिवुटी, फलफुल, वनस्पतीमा लगानी बढाउने	रोजगारी सिर्जना	२०७८/७९	८२००६८।३३१	५००००००००	-४९९१७९९.३१।७			

३.८ बैंक तथा वित्तीय संस्था

तालिका नं. ३.८.१ बैंक तथा वित्तीय संस्थाकाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

बैंक तथा वित्तीय संस्था									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंकिङ्ग प्रणाली मार्फत वितरण गरिने	बैंकिङ्ग प्रणाली विकास	२०७८/७९	३५१६८६६३३	४३००००००	-४२९६४८३१।३४			
२	वित्तीय सारक्षरता कार्यक्रम संचालन गरिने	वित्तीय सारक्षरता	२०७८/७९-२०७९/८०	८१७८७।५८९	१००००००००	-९९९९८२१२।४९			
३	पालिकाको राजश्व प्रणाली बैंक तथा मोबाइल बैंकिङ्ग (इ बैंकिङ्ग) मार्फत संचालन गरिने	बैंकिङ्ग प्रणाली विकास	२०७८/७९-२०८०/८१	४०८९३७।९४५	५००००००००	-४९९५९९०६२।९			
४	भूमि बैंकको अवधारणा कार्यान्वयन गरिने	बैंकिङ्ग प्रणाली विकास	२०७८/७९-२०८०/८१	४०८९३७।९४५	५००००००००	-४९९५९९०६२।९			
५	आर्थिक अनुशासन कायम गर्न बैंक मार्फत कारोवारलाई अनिवार्य बनाउने	बैंकिङ्ग प्रणाली विकास	२०७८/०७९	३५१६८६६३३	४३००००००	-४२९६४८३१।३४			
६	वित्तीय संस्थाहरु संगको सहकार्यमा साभेदारी मुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	साभेदारी कार्यक्रम	२०७८/०७९	३५१६८६६३३	४३००००००	-४२९६४८३१।३४			

३.९ पर्यटन- ग्रामीण तथा स्थानीय पर्यटन

तालिका नं. ३.९.१ पर्यटन-ग्रामीण तथा स्थानीय पर्यटनका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

पर्यटन ग्रामीण तथा स्थानीय पर्यटन									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	सितापाइला-देउराली-घोरेनागी, हल्लिने ढुङ्गा क्षेत्रलाई रामायण सर्किट अन्तर्गत पर्ने जनकपुर-हनुमन्ते -गौरिशंकर हिमालसँग गाँसी पर्यटकीय स्थलको रुपमा विकास गर्ने	पर्यटन विकास	२०७८/७९-२०८०/८१	३७४५५५।०९९	५५०००००००	-५४९६२५।४४५			

पर्यटन ग्रामीण तथा स्थानीय पर्यटन									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
२	हरेक वडामा रहेका साँस्कृतिक सम्पदाको पहिचान गरी तिनीहरूलाई साँस्कृतिक-पर्या-पर्यटन क्षेत्र (Eco-Cultural Tourism Hub) को रूपमा विकास गर्ने	पर्या पर्यटन विकास	२०७८/७९-२०८०/८१	३७४५५५१०१९	५५०००००००	-५४९६२५४४५			
३	पर्यटकीय दृष्टिले महत्वपूर्ण पर्यटक स्थलको खोजी, पूर्वाधारको निर्माण, विकास र सञ्चालन गर्न विविध क्रियाकलाप र गतिविधि अपनाइने	पर्यटन विकास	२०७८/०७९	३४०५०१४५६३	५०००००००	-४९९६५९४९१५४			
४	पदमार्ग संचालन गरिने	पर्यटन विकास	२०७८/०७९-२०७९/८०	७४९१११००३८	११०००००००	-१०९९२५०८९			
५	न्याफ्टिड कार्यक्रम तामाकोशी नदि संचालन गरिने	पर्यटन विकास	२०७८/०७९	३४०५०१४५६३	५०००००००	-४९९६५९४९१५४			
६	रक क्लाइमिड जस्ता पर्यटनसँग सम्बन्धित कार्यका लागि पूर्वाधार विकास गर्न तालिमको आवश्यक व्यवस्था तथा निजी क्षेत्रलाई सहकार्य गर्न प्रोत्साहन गरिने	पर्यटन विकास	२०७८/७९-२०८०/८१	३७४५५५१०१९	५५०००००००	-५४९६२५४४५			
७	तामाकोशी गाउँपालिकाको प्राकृतिक सौन्दर्यतालाई पर्यटन प्रवर्द्धनसँग जोड्ने	पर्यटन विकास	२०७८/७९-२०८०/८१	३७४५५५१०१९	५५०००००००	-५४९६२५४४५			
८	ब्रम्हाको मुर्ती स्थापना	पर्यटन विकास	२०७८/७९	३४०५०१४५६३	५०००००००	-४९९६५९४९१५४			

३.१० उद्योग, ब्यापार र आपूर्ति व्यवस्था

तालिका नं. ३.१०.१ उद्योग, ब्यापार र आपूर्ति व्यवस्थाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

उद्योग, ब्यापार र आपूर्ति व्यवस्था									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	गाउँपालिका भित्र उद्योग धन्दा स्थापना एवं व्यवसाय प्रवर्द्धनको लागि लगानी मैत्री वातावरणको निर्माण गरीने	उद्योग स्थापना	२०७८/०७९	९२१४०१५३४७	१२५०००००	-१२४०७८५९१४७			

उद्योग, ब्यापार र आपूर्ति व्यवस्था									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
२	गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम कार्यक्रम	उद्योग स्थापना	२०७८/०७९	९२१४०।५३४७	१२५०००००	-१२४०७८५९।४७			
३	उद्यमशीलताको विकास लागि प्रोत्साहन, अनुदान तथा सहूलियत ऋणको व्यवस्था गर्ने कार्यक्रम	उद्यमशीलताको विकास	२०७८/७९	९२१४०।५३४७	१२५०००००	-१२४०७८५९।४७			
४	उत्पादनमुलक क्षेत्रमा संयुक्त लगानी, सेयर खरिद तथा नयाँ उद्योग स्थापनाका लागि लगानी कोषको स्थापना गरिने	लगानी कोषको स्थापना	२०७८/७९-२०८०/८१	७३७१२४।२७७	१००००००००	-९९२६२८७५।७२			
५	गाउँपालिका स्तरमा एक औद्योगिक क्षेत्र स्थापना	औद्योगिक क्षेत्र स्थापना	२०७८/७९-२०८०/८१	७३७१२४।२७७	१००००००००	-९९२६२८७५।७२			
६	एक वडा एक कृषि बजार स्थापना	कृषि बजार स्थापना	२०७८/७९	९२१४०।५३४७	१२५०००००	-१२४०७८५९।४७			

परिच्छेद ४: सामाजिक क्षेत्र

४.१ पृष्ठभूमि

तामाकोशी गाउँपालिकाले सिमित स्रोत साधनका बाबजूत शिक्षा विकासमा यथासक्य प्रयास गरेको छ । फलस्वरूप गाउँपालिकाको साक्षरता दर उच्च छ । पालिकामा जम्मा ४० वटा विद्यालय भएको गाउँपालिकामा १३ वटा विद्यालयमा कम्प्युटर ल्याब र ९ वटा विद्यालयमा विज्ञान ल्याबको व्यवस्था रहेको छ । विद्यालय उमेरका (५-१८ वर्षका) विद्यालय नगएका २.७६ प्रतिशत बालक र ३.१४ प्रतिशत बालिका रहेका छन् । गाउँपालिका भरिमा ४५ मिनेटको दुरीमा स्वास्थ्य सेवामा पहुँच भएको जनसंख्या ८३.५५ प्रतिशत पुगेको छ । गाउँपालिकावासीको औसत आयु ७२ वर्ष पुगेको छ । गाउँपालिकाको नीति निर्णायक तहमा महिलाको पहुँच ३३ प्रतिशत पुगेको छ । महिला श्रम सहभागिता दर ६१.६७ प्रतिशत पुगेको छ ।

गाउँपालिकामा खेलकुदसँग सम्बन्धित ४ वटा संस्था र क्लवहरु स्थापना गरिएको छन् । खेलकुद प्रवर्द्धनका लागि २ वटा युवा सृजनशिल कोष स्किमको स्थापना गरिएको छ । गाउँपालिकाको पश्चिमी सिमा भएर बग्ने तामाकोशी नदी किनारामा खेतीयोग्य जमीन र उत्तर, पूर्व र दक्षिणी भेगमा वनजंगलले ढाकिएको क्षेत्र तथा गाउँपालिकावासीको परम्परागत संस्कृतिले गाउँपालिकामा अन्वेषण र सिर्जनात्मकता अभिवृद्धि गर्ने पर्याप्त सम्भावनालाई देखाउँछ ।

खानेपानीको लागि पाइएको पानी प्रयोग गर्ने जनसंख्या ८५ प्रतिशत पुगेको छ । सुरक्षित खानेपानी पुगेको जनसंख्या ५३.८३ प्रतिशत छ । गाउँपालिकाले खानेपानीलाई प्राथमिकता दिई खानेपानीको सुविधा विस्तार गरेको भए तापनि सरसफाइका क्षेत्रमा अझै धेरै कार्य गर्नुपर्ने देखिन्छ । ७२.१३ प्रतिशत परिवारमा साधारण शौचालयको पहुँच पुगेका भए तापनि सार्वजनिक स्थलमा पर्याप्तमात्रामा शौचालयको विस्तार हुन सकेको छैन । अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको सामाजिक तथा आर्थिक क्रियाकलापमा सक्रिय सहभागिता दर ६३.८६ प्रतिशत पुगेको छ । प्राकृतिक स्रोतको उपयोगमा स्थानीय समुदायको लगानी अंश ११.७६ प्रतिशत पुगेको छ । ४.२

आधारवर्ष सम्ममा ९३ प्रतिशत अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुले अपाङ्गता परिचयपत्र प्राप्त गरेका छन् । ३५ वटा अपाङ्गमैत्रि भौतिक संरचना (विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था) निर्माण गरिएको छ । १.२७ प्रतिशत दलितहरु विभिन्न किसिमका उद्यम तथा व्यवसायमा संलग्न छन् । प्रतियोगिता, मेला, पर्व र महोत्सवहरुको आयोजना मार्फत भाषा, साहित्य, कला र संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने प्रयास गरिएको छ । नेपाली (६२.६७%), तामाङ (३३.३१ %) र माझी (४.०२ %) तामाकोशीमा बोलिने प्रमुख मातृभाषा हुन् ।

४.२ अवसर र चुनौतीहरु

विद्यार्थीको सिकाई सहजीकरण निर्देशिका , २०७७ तयार गरिएको छ र गोल्मेश्वर प्राविधिक शिक्षालयको स्थापना भएको छ । विद्यालय सवलीकरण कार्यक्रम मार्फत शिक्षक शिक्षिकाको क्षमता विकास तालिमको व्यवस्था भएको छ । महिला, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिकले ग्रामीण स्वास्थ्य सुविधा लिनेक्रम बढेको छ । खानेपानीको उचित व्यवस्था गर्न पर्याप्त पानीका स्रोतहरु छन् । उद्यम तथा

व्यवसायमा दलित व्यक्तिहरु संलग्नहुने वातावरण बन्दै गएको छ । अपांगता परिचयपत्र वितरण भइरहेका छन् र लक्षित वर्ग केन्द्रित नीति तथा कार्यक्रमले प्राथमिकता पाएका छन् ।

पर्याप्त विद्यालय पूर्वाधारको निर्माण गर्नु, दक्ष युवा जनशक्तिको उत्पादन गर्नु, उच्च शिक्षा प्राप्त जनशक्तिको संख्या वृद्धि गर्नु सामाजिक क्षेत्रका चुनौती हुन । पोषणयुक्त खाद्यपदार्थको सहज आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउनु, स्वास्थ्यसंस्थाको गुणस्तर वृद्धि गर्नु सबै घरधुरीमा पाइप मार्फत स्वच्छ खानेपानीको वितरण गर्नु, आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गर्नु एकल महिलाको संरक्षण, घरेलु हिंसा तथा महिला हिंसाको उन्मूलन जस्ता कार्यमा अझ पनि चुनौतिहरु छन् । सक्षम महिला नेतृत्वको विकास गर्नु, लक्षित वर्गलाई रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्नु, सिमान्तकृत एवं लोपोन्मुख जातिको संरक्षण विकासमा समस्याहरु छन् ।

४.३ क्षेत्रगत योजना, योजना अवधी र बजेट अनुमान

योजना अवधी योजनाको लागत, लाभान्वित घरधुरी समेतलाई प्रथमिकतामा राखेर तयार गरिएका योजनहरुकालागि आवश्यक पर्ने बजेट अनुमान गरिएको र बजेट अनुमान गर्दा विगतको बजेट प्रवृत्तिका आधारमा हुने अनुमानित रकम र अहिलेको सामान्य लागत अनुमान गरी दुबै अंक राखिएका छन् । योजना छनौटका सबै चरणहरुमा संबन्धित सरोकार वालाहरुको राय सुन्नाव मागिएको छ ।

४.४ शिक्षा

तालिका नं. ४.४.१ शिक्षाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

शिक्षा									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	“गुणस्तरीय शिक्षा, दीगो सिकाइको आधार” अभिप्रायलाई आत्मसात गर्दै बालमैत्री शिक्षण सिकाइलाई जोड दिइनेछ।	बालमैत्री शिक्षण सिकाइ	२०७८/७९	३६६९०१२।८६	२५००००००	-२१३३०९८७।१४			
२	सूचना प्रविधिमैत्री विद्यालय शिक्षा अभियान अन्तरगत पालिका भित्रका सबै विद्यालयहरुमा सूचना प्रविधि पूर्वाधार विकास तथा व्यवस्थापन गरिने	सूचना प्रविधि पूर्वाधार विकास	२०७८/७९-२०७९/८०	९५३९४३३।४४	६५००००००	-५५४६०५६६।५६			
३	प्रत्येक विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता WASH सम्बन्धी हाम्रो विद्यालय सफा विद्यालय कार्यक्रम संचालन गरिने	सरसफाइ कार्यक्रम	२०७८/७९	३६६९०१२।८६	२५००००००	-२१३३०९८७।१४			
४	सेनिटरी प्याड कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै किशोरीहरुमा महिनावारीको समयमा देखापर्ने संकोचमा कमी ल्याउनका साथै त्यसको प्रयोग र व्यवस्थापन गर्न चेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	सेनिटरी प्याड कार्यक्रम	२०७८/०७९	३६६९०१२।८६	२५००००००	-२१३३०९८७।१४			
५	जनसाङ्ख्यिक बनोट, भौगोलिक अवस्थाको आधारमा विद्यालय नक्सांकन गरी विद्यालय गाभ्ने, सार्ने, कक्षा थप्ने, घटाउने तथा नयाँ स्थापना गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।	विद्यालय व्यवस्थापन	२०७८/७९-२०८०/८१	२५६८३०९.०	१७५००००००	-१४९३९६९९.०			
६	कक्षा ५ र ८ को परीक्षालाई पालिकाबाटै सञ्चालन गरि स्तरीकृत र व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ।	परीक्षा व्यवस्थापन	२०७८/७९	३६६९०१२।८६	२५००००००	-२१३३०९८७।१४			
७	कोभिड - १९ को संक्रमणको कारण अवरुद्ध रहेको सिकाइ प्रणालीलाई सूचारु गर्न र विद्यालय जाने उमेरका बालबालिकालाई विद्यालयमा नियमित पठनपाठन नभएसम्म आफ्नो परिवेश अनुकूल सिकने वातावरण सृजना गर्न दूर तथा खुला शिक्षा लगायत वैकल्पिक प्रणालीको माध्यमबाट प्रभावकारी र व्यवस्थित रूपमा सिकाइमा सहजीकरण गर्न “वैकल्पिक प्रणालीबाट विद्यार्थीको सिकाइ	अवरुद्ध शिक्षण प्रणाली सुचारु	२०७८/०७९	३६६९०१२।८६	२५००००००	-२१३३०९८७।१४			

शिक्षा									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
	सहजीकरण निर्देशिका, २०७७" मा उल्लेखित प्रावधान बमोजिम शैक्षिक सत्र अगाडि बढाईनेछ।								
८	उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने शिक्षक तथा कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्दै निजहरुको वृत्ति विकासलाई विद्यालयको विषयगत नतिजासंग आवद्ध गरिनेछ। शिक्षण सिकाई क्रियाकलापलाई थप प्रभावकारी गराउन श्रव्य दृश्य प्रणालीबाट योजनाबद्ध शिक्षण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।	क्षमता विकास	२०७८/७९	३६६९०१२।८६	२५००००००	-२१३३०९८७।१४			
९	शैक्षिक केन्द्रलाई मर्यादित, अनुशासित एवं व्यवस्थित बनाउन गाउँ शिक्षा समिति, वडा शिक्षा समिति र विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरुलाई थप जिम्मेवार बनाइनेछ। शिक्षक विद्यार्थी अभिभावक सम्बन्ध सुमधुर बनाउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ। (अन्तरक्रिया, तालिम, भेटघाट)	क्षमता विकास	२०७८/०७९	३६६९०१२।८६	२५००००००	-२१३३०९८७।१४			
१०	शिक्षकहरुलाई तहगत तथा विषयगत रुपमा छोटो तथा लामो अवधिको तालिमको आयोजना गरी थप ज्ञान, सिपको विकास गराई सिकाई सहजिकरण प्रक्रियालाई सरलिकरण गर्दै लगिनेछ। साथै प्रधानाध्यापकहरुको नेतृत्व क्षमता विकासको तालिमद्वारा सशक्त बनाई प्रशासनिक क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।	क्षमता विकास	२०७८/७९	३६६९०१२।८६	२५००००००	-२१३३०९८७।१४			
११	गाउँपालिका सरहद भित्र रहेका विद्यालयहरुलाई विज्ञान शैक्षिक प्रदर्शनी कार्यक्रममा अनिवार्य सहभागी गराई विज्ञान विषयलाई जीवनउपयोगी एवम् व्यवहारिक विषयको रुपमा अधि बढाउँदै लगिनेछ।	जीवनउपयोगि शिक्षामा जोड	२०७८/७९	३६६९०१२।८६	२५००००००	-२१३३०९८७।१४			
१२	गाउँपालिका भित्रका सबै विद्यालयहरुमा क्रमशः विद्युतीय हाजिरी जडान कार्यलाई निरन्तरता दिँदै सि.सी.टिभी क्यामेराको व्यवस्था गरिनेछ।	विद्युतीय हाजिरी	२०७८/०७९- २०७९/८०	९५३९४३३।४४	६५००००००	-५५४६०५६६।१६			
१३	गाउँपालिकाका माध्यमिक विद्यालयलाई स्रोत साधनयुक्त नमुना विद्यालयको रुपमा विकास गर्ने कार्यलाई	स्रोत साधनयुक्त नमुना विद्यालय	२०७८/०७९- २०७९/८०	९५३९४३३।४४	६५००००००	-५५४६०५६६।१६			

शिक्षा									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
	निरन्तरता दिईनेछ । सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा बाह्रमासे फूल, सिउँडी, हात्तीवार, लालुपाते जस्ता विरुवाहरु रोपी प्राकृतिक घेराबार निर्माणमा प्रोत्साहित गरिनेछ ।								
१४	यस गाउँपालिकाको वडा नं. ४ मालुमा रहेको गोल्मेश्वर क्याम्पसलाई उच्च शिक्षाको मुख्य केन्द्रको रूपमा विकास गर्दै लगिनेछ । साथै गोल्मेश्वर माविमा सञ्चालित कृषि प्राविधिक शिक्षालयलाई थप व्यवस्थित गरिँदै लगिनेछ ।	गोल्मेश्वर क्याम्पस विकास	२०७८/७९	३६६९०१२।८६	२५००००००	-२१३३०९८७।१४			

४.५ स्वास्थ्य, पोषण तथा खाद्य सुरक्षा

तालिका नं. ४.५.१ स्वास्थ्य, पोषण तथा खाद्य सुरक्षाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

स्वास्थ्य, पोषण तथा खाद्य सुरक्षा									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	गाउँपालिका स्तरमा १० बेड क्षमताको अस्पतालको स्थापना	स्वास्थ्य सेवाको पहुँच	२०७८/७९-२०७९/८०	२७७६४०७।८९	७०००००००	-६७२२३५९२।११			
२	ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गहरुको स्वास्थ्य जाँच गर्न घर-घरमा स्वास्थ्यकर्मी कार्यक्रमलाई वर्षको २ पटक सञ्चालन गर्ने	स्वास्थ्य सेवाको पहुँच	२०७८/७९	११८९८८९।१०९	३०००००००	-२८८१०११०।९१			
३	स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु मार्फत बालबालिका हेरचाह र पौष्टिक आहार सम्बन्धि आधारभूत तालिम	पोषण कार्यक्रम	२०७८/७९	११८९८८९।१०९	३०००००००	-२८८१०११०।९१			
४	गम्भीर प्रकृतिको रोगको उपचारमा सहयोग पुर्याउन नागरिक स्वास्थ्य उपचार सहायता कोष मार्फत सहायता प्रदान गर्ने	स्वास्थ्य सेवाको पहुँच	२०७८/७९	११८९८८९।१०९	३०००००००	-२८८१०११०।९१			
५	वर्षमा १ पटक हरेक वडामा विपेशज्ञ डाक्टर सहितको स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन कार्यक्रम सञ्चालन गरिने ।	स्वास्थ्य सेवाको पहुँच	२०७८/७९	११८९८८९।१०९	३०००००००	-२८८१०११०।९१			

स्वास्थ्य, पोषण तथा खाद्य सुरक्षा									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
६	गाउँमा बसोबास गर्ने नागरिकका लागि अनिवार्य स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम	स्वास्थ्य सेवाको पहुँच	२०७८/७९	११८९८८९.१०	३०००००००	-२८८९०९९०।९९			
७	प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न सञ्चालित गाउँघर क्लिनिकलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ।	स्वास्थ्य सेवाको पहुँच	२०७८/७९	११८९८८९.१०	३०००००००	-२८८९०९९०।९९			
८	Silent Killer को रूपमा रहेका रोगबाट जीवनको समाप्ती हुने बढ्दो क्रमलाई रोक्न जीवनशैली परिवर्तनका लागि आरोग्य केन्द्र स्थापना गरिनेछ।	आरोग्य केन्द्र स्थापना	२०७८/७९-२०८०/८१	८७२५८५३।३६	२२०००००००	-२९९२७४९४६।६			
९	महिला रोग सम्बन्धि स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन	स्वास्थ्य सेवाको पहुँच	२०७८/७९	११८९८८९.१०	३०००००००	-२८८९०९९०।९९			
१०	सवै बढामा रहेका स्वास्थ्य चौकिहरुमा प्रयोगशाला स्थापना गरी सञ्चालन गरिने	प्रयोगशाला स्थापना	२०७८/७९-२०७९/८०	२७७६४०७।८९	७०००००००	-६७२२३५९२।९९			
११	कोभिड लगायत विभिन्न महामारी रोकथामका लागि स्वास्थ्य सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिने	महामारी रोकथाम	२०७८/७९	११८९८८९.१०	३०००००००	-२८८९०९९०।९९			

४.६ युवा तथा खेलकुद

तालिका नं. ४.६.१ युवा तथा खेलकुदका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

युवा तथा खेलकुद									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	युवाहरुमा अनुशासित, मर्यादित, मुलुकप्रति सकारात्मक सोच र सुनीलो भविष्यको योजना सहितको भावना जागृत गराउन रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत जीवन वृत्ति परामर्श (Career Counselling Centre) सेवा उपलब्ध गराइने छ।	जीवन वृत्ति परामर्श	२०७८/७९	५९९९४४।०८९	१०००००००	-९४०००५५।९९			

युवा तथा खेलकुद									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
२	युवाहरुमा उद्यमशिलता विकास, नेतृत्व विकास एवं समाजप्रतिको उत्तरदायित्व बोध गराउन तालिम, अभिमुखिकरण कार्यक्रमको सञ्चालन गरिनेछ।	क्षमता विकास	२०७८/७९	५९९९४४।०८१	१०००००००	-९४०००५५।९९९			
३	युवाहरुको समूह, अध्येता वा विशेष अध्ययन अनुसन्धान केन्द्रहरुलाई सिपमूलक कार्यक्रम तथा स्थानीय रोजगारको प्रवर्द्धन गर्दै लघु उद्यम शुरु गर्न प्रोत्साहन, अनुदान एवं सहूलियत ऋण प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।	रोजगारी सिर्जना	२०७८/७९	५९९९४४।०८१	१०००००००	९४०००५५।९९९			
४	कोभिड - १९ का कारण वैदेशिक रोजगारीबाट फर्कन बाध्य युवालाई केन्द्रित गरी वैदेशिक रोजगारीबाट आर्जन भएका ज्ञान, सीप, प्रविधि, पूँजी र अनुभवलाई उपयोग गर्ने क्षेत्र पहिचान गरी कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ।	रोजगारी सिर्जना	२०७८/७९	५९९९४४।०८१	१०००००००	-९४०००५५।९९९			
५	युवा क्लबलाई प्रोत्साहन गरी सामाजिक तथा आर्थिक विकास कार्यमा युवाशक्तिलाई परिचालन गरिनेछ।	क्षमता विकास	२०७८/७९	५९९९४४।०८१	१०००००००	-९४०००५५।९९९			
६	लागु औषध, दुर्व्यसनिमा लागेका युवाहरुलाई सो दुर्व्यसनीबाट छुटाउन मनोपरामर्श समेतको व्यवस्था गरिनेछ।	मनोपरामर्श	२०७८/७९	५९९९४४।०८१	१०००००००	-९४०००५५।९९९			
७	पुस्तौदेखि अड्डागिकार गरिएका परम्परागत पेशा जगेर्ना र प्रवर्द्धन गरी क्रमशः व्यवसायीकरण गर्ने कार्यमा युवा शक्ति परिचालन गरिनेछ।	क्षमता विकास	२०७८/७९	५९९९४४।०८१	१०००००००	-९४०००५५।९९९			

४.७ अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकता

तालिका नं. ४.७.१ अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकताका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकता									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकता प्रोत्साहनका लागि विशेष कोषको स्थापना गर्ने	अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकता प्रोत्साहन	२०७८/७९	३४४२३०।२१	५०००००	-१५५७६९।७८९६			
२	अन्वेषणकर्तालाई पुरस्कार र सम्मान प्रदान गरि प्रेरित गर्ने	अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकता प्रोत्साहन	२०७८/७९	३४४२३०।२१	५०००००	-१५५७६९।७८९६			
३	विभिन्न प्रकारका अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकताका प्रतियोगिताहरु संचालन गर्ने	अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकता प्रोत्साहन	२०७८/७९-२०७९/८०	७५७३०६।४६३	११०००००	-३४२६९३।५३७			
४	विद्यालयस्तर देखिनै विद्यार्थीहरुलाई फरक तरिकाले सोचन प्रेरित गरि सिर्जनात्मकता क्षमता विकास गर्ने	अन्वेषण तथा सिर्जनात्मकता प्रोत्साहन	२०७८/७९-२०८०/८१	१७२११५१।०५	२५०००००	-७७८८४८।९४७८			
५	गाउँपालिका सरहद भित्र रहेका विद्यालयहरुलाई विज्ञान शैक्षिक प्रदर्शनी कार्यक्रममा अनिवार्य सहभागी गराई विज्ञान विषयलाई जीवनउपयोगी एवम् व्यवहारिक विषयको रुपमा अधि बढाउँदै लगिनेछ।	जीवनउपयोगी शिक्षामा जोड	२०७८/७९	३४४२३०।२१	५०००००	-१५५७६९।७८९६			
६	भु-उपयोग नीति अन्वेषण गरी लागु गर्ने	भु-उपयोग नीति	२०७८/७९	३४४२३०।२१	५०००००	-१५५७६९।७८९६			
७	स्थानीय जडिबुटीको अन्वेषण तथा अनुसन्धान गर्ने	जडिबुटहरुको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन	२०७८/७९	३४४२३०।२१	५०००००	-१५५७६९।७८९६			

४.८ खानेपानी तथा सरसफाइ

तालिका नं. ४.८.१ खानेपानी तथा सरसफाइका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

खानेपानी तथा सरसफाइ									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	एक घर एक धारा कार्यक्रम (५ वर्ष भित्रमा सबै घरधुरी धारा जडान गरि सक्ने)	खानेपानीको पहुँच	२०७८/७९-२०८०/८१	९३९३८६।१२७	१७०००००००	-१६९०६०६१३।९			

खानेपानी तथा सरसफाइ

क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
२	खानेपानीको स्रोत नभएका वस्तिहरूमा आकासको पानी संकलन गर्ने, डिप बोरीङ्ग, लिफ्टङ्ग प्रविधि अवलम्बन गर्ने	खानेपानीको पहुँच	२०७८/७९-२०८०/८१	९३९३८६।९२७	१७०००००००	-१६९०६०६९३।९			
३	खानेपानी शुद्धिकरणका विधि तथा प्रविधिहरूको प्रचारप्रसार गर्ने	सुरक्षित खानेपानि	२०७८/०७९	११०५१६।०१५	२०००००००	-१९८८९।४८३।९९			
४	नकुहिने फोहोरको दिगो व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त स्थल पहिचान गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ। गाउँपालिकालाई प्लाष्टिक मुक्त बनाउन अभियान सञ्चालन गरिनेछ।	फोहर व्यवस्थापन	२०७८/७९-२०७९/८०	२७६२९०।०३७	५०००००००	-४९७२३७०९।९६			
५	हरेक नागरिकको स्वास्थ्य वातावरणमा जिउन पाउने हक अनुरूप मेरो घर सफा घर अभियान सञ्चालन गरिनेछ।	मेरो घर सफा घर अभियान सञ्चालन	२०७८/७९	११०५१६।०१५	२०००००००	-१९८८९।४८३।९९			
६	हरेक घरबाट निस्कने फोहोरको वर्गीकरण गरी कुहिने फोहोरबाट प्राङ्गारिक मल बनाउने ज्ञान सीप, प्रविधि प्रदान गरी फोहोरबाट मोहोर कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।	फोहर व्यवस्थापन	२०७८/०७९	११०५१६।०१५	२०००००००	-१९८८९।४८३।९९			
७	एक घर एक शौचालय कार्यक्रम अनिवार्य रुपमा कार्यान्वयन गरिने	स्वस्थ जीवन	२०७८/०७९	११०५१६।०१५	२०००००००	-१९८८९।४८३।९९			
८	सातैवटा वडाका आवश्यक स्थानहरूमा सार्वजनिक शौचालय स्थापना गरिने छ।	शौचालय स्थापना	२०७८/७९-२०८०/८१	९३९३८६।९२७	१७०००००००	-१६९०६०६९३।९			
९	खानेपानी योजना दिगो र भरपर्दो बनाउनका लागि आवश्यक पर्ने विधान सहित उपभोक्ता समिति गठन गरिने छ। आवश्यकता अनुसार प्लम्बर तालिम संचालन गरिने	सुरक्षित खानेपानि	२०७८/०७९-२०७९/८०	२७६२९०।०३७	५०००००००	-४९७२३७०९।९६			
१०	खानेपानी शुद्धिकरणका विधि तथा प्रविधिहरूको प्रचार प्रसार गर्ने	सुरक्षित खानेपानि	२०७८/०७९	११०५१६।०१५	२०००००००	-१९८८९।४८३।९९			
११	वडा नं. ५ मा खानेपानी सम्बन्धी विशेष कार्यक्रम संचालन गरिने	खानेपानीको पहुँच	२०७८/७९-२०७९/८०	२७६२९०।०३७	५०००००००	-४९७२३७०९।९६			

४.९ लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिता

तालिका नं. ४.९.१ लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिताका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिता									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	लैङ्गिक हिंसामा परेका तथा अन्य हिंसापिडित महिलाको उद्धार तथा पुनर्स्थापना गर्न, मनोसामाजिक परामर्श प्रदान गर्न र स्वरोजगारमा आबद्ध गर्न सुरक्षित गृह (Safe Home) व्यवस्था गर्ने	हिंसापिडित महिलाको उद्धार तथा पुनर्स्थापना	२०७८/७९-२०७९/८०	३९१८२०१९८६	५५००००००	-५४६०८१७९१०१			
२	बालविवाह, बहुविवाह तथा अनमेल विवाहलाई पूर्णरूपमा बन्देज गरिने छ।	बालविवाहको अन्त्य	२०७८/७९-२०८०/८१	१३१७९४३१३२	१८५००००००	-१८३६८२०५६१७			
३	बालमैत्री स्थानीय तह घोषणा गर्ने	बालमैत्री स्थानीय तह	२०७८/७९-२०७९/८०	३९१८२०१९८६	५५००००००	-५४६०८१७९१०१			
४	लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष तथा बाल संरक्षण कोष स्थापना गर्ने।	लैङ्गिक हिंसा निवारण	२०७८/७९	१७४५३८१४३९	२४५०००००	-२४३२५४६९१५६			
५	अल्पसंख्यक, सिमान्तकृत, दलित, जनजाती तथा अपाङ्ग मैत्री कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने	सामाजिक समावेशिता	२०७८/७९	१७४५३८१४३९	२४५०००००	-२४३२५४६९१५६			
६	महिला बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, अल्पसंख्यक समुदायको लागि लैंगिक समानता एवं सामाजिक समावेशीकरण (Gender Equality and Social Inclusion – GESI) का विशेष कार्यक्रम	सामाजिक समावेशिता	२०७८/७९	१७४५३८१४३९	२४५०००००	-२४३२५४६९१५६			
७	सेनिटरी प्याड कार्यक्रम संचालन गर्दै किशोरीहरूमा महिनावारीको समयमा देखापर्ने संकोचमा कमी ल्याउनका साथै त्यसको प्रयोग र व्यवस्थापन गर्न चेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	महिनावारी सम्बन्धि चेतना वृद्धि	२०७८/७९	१७४५३८१४३९	२४५०००००	-२४३२५४६९१५६			

४.१० लक्षित वर्ग उत्थान-बालबालीका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता

तालिका नं. ४.१०.१ लक्षित वर्ग उत्थान-बालबालीका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गताका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

लक्षित वर्ग उत्थान-बालबालीका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता									
क्र.स.	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)			बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	महिला विरुद्ध हुने घरेलु हिंसा अन्त्य गर्न तथा उनीहरूको घरेलु श्रमको मौद्रिक मुल्याङ्कन गर्न जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने	घरेलु हिंसा अन्त्य	२०७८/७९	३८७९७२।८८८	२४५०००००	-२४९९२०२७।९९			
२	एकल महिला सुरक्षा कोष सञ्चालन तथा एकल महिलाको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	महिला सशक्तिकरण	२०७८/७९	३८७९७२।८८८	२४५०००००	-२४९९२०२७।९९			
३	स्थानीय महिलाहरूलाई सहकारी तथा गैरसरकारी संस्थामा आबद्ध गराई सीपविकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	महिला सशक्तिकरण	२०७८/७९	३८७९७२।८८८	२४५०००००	-२४९९२०२७।९९			
४	ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका तथा सामाजिक सुरक्षा भत्ताको सुविधा लिइरहेका व्यक्तिहरूको लगत अद्यावधिक/तयार गरी परिचय पत्र वितरण गर्ने	परिचय पत्र वितरण	२०७८/७९	३८७९७२।८८८	२४५०००००	-२४९९२०२७।९९			
५	आ.व. २०७७/०७८ देखि सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यलाई प्रभावकारी र पारदर्शी बनाउनका लागि गाउँपालिकाका सम्पूर्ण लाभग्राहिहरूलाई बैङ्किङ प्रणालीमार्फत भुक्तानी दिने	बैंकिङ प्रणाली विकास	२०७८/०७९	३८७९७२।८८८	२४५०००००	-२४९९२०२७।९९			
६	वृद्धबृद्धा, पिडित, असहाय तथा विपन्न महिलाहरूको निमित्त मिलन केन्द्र (Recreation Center) निर्माण गर्ने	मिलन केन्द्र स्थापना	२०७८/७९-२०७९/८०	८७०९५९।५४५	५५००००००	-५४९२९०४०।४६			
७	सामाजिक अभियान मार्फत एकल महिला तथा एकल पुरुषलाई समाजमा पुनर्स्थापित गराउदै जीवन निर्वाहमा थप सहजीकरण गर्ने	सामाजिक समावेशिता	२०७८/७९-२०८०/८१	२९२९५९९।१२	९८५००००००	-९८२०७०४०८।८			
८	लक्षित वर्गको उत्थानका लागि गाउँपालिका स्तरिय लक्षित वर्ग उत्थान समिति गठन गरिने	लक्षित वर्गको उत्थान	२०७८/०७९	३८७९७२।८८८	२४५०००००	-२४९९२०२७।९९			
९	दलित वर्गले अपनाउदै आएको पेशालाई थप व्यवस्थित तथा प्रभावकारी बनाउन पेशासंग सम्बन्धित क्षमता विकास कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिने	क्षमता विकास	२०७८/७९-२०७९/८०	८७०९५९।५४५	५५००००००	-५४९२९०४०।४६			

४.११ भाषा, संस्कृति, कला साहित्य

तालिका नं. ४.११.१ भाषा, संस्कृति, कला साहित्यका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

भाषा, संस्कृति, कला साहित्य									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	स्थानीय समुदायहरूद्वारा उत्पादित मौलिक र परम्परागत हस्तकला तथा अन्य सामग्रीको बजार व्यवस्थापन	बजार व्यवस्थापन	२०७८/७९	१३११५४१२४	२४५०००००	-२४३६८८४५।८८			
२	ऐतिहासिक, पुरातात्विक तथा साँस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण, संवर्धन र विकासका लागि स्थानीय जनसहभागिता	साँस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण	२०७८/७९	१३११५४१२४	२४५०००००	-२४३६८८४५।८८			
३	स्थानीय संस्कृति र कलाको विकास गरी स्थानीय सिर्जनशीलतालाई प्रोत्साहन गर्न "एक क्षेत्र एक पहिचान" कार्यक्रम	सिर्जनशीलता प्रोत्साहन	२०७८/७९-२०७९/८०	२९४४२७६२४	५५००००००	-५४७०५५७२।३८			
४	स्थानीय संस्कृतिको संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि जातिय संग्रहालय संचालन	स्थानीय संस्कृतिको संरक्षण	२०७८/७९	१३११५४१२४	२४५०००००	-२४३६८८४५।८८			
५	आदिवासी जनजाति एवं अल्पसंख्यक समुदायको बाहुल्यता रहेको क्षेत्रमा होम स्टे सञ्चालन	होम स्टे सञ्चालन	२०७८/७९-२०८०/८१	९९०३४७।४६३	१८५००००००	-१८४००९६५२।५			
६	स्थानीय भाषा साहित्य प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गर्ने	स्थानीय भाषा साहित्य प्रवर्द्धन	२०७८/७९-२०८०/८१	९९०३४७।४६३	१८५००००००	-१८४००९६५२।५			
७	वैदिक ज्ञानको अन्वेषण तथा संरक्षण	वैदिक ज्ञानको संरक्षण	२०७८/७९	१३११५४१२४	२४५०००००	-२४३६८८४५।८८			

परिच्छेद ५ : पूर्वाधार क्षेत्र

५.१ पृष्ठभूमि

सुरक्षित आवास क्षेत्र, सम्भावित उद्योग क्षेत्र, कृषि पकेट क्षेत्र, खानी क्षेत्र, धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूलाई प्राथमिकतामा राखेर सडकको ट्रयाक खुल्दै गएका छन्। सडक साँघुरो छ, घुम्ती पर्याप्त छैन, खाल्टा खुल्ती छन्, ग्रेड मिलेको छैन, सडक कच्ची छ, नाली काटिएको सडकको लम्बाई न्यून छ। कृषि, वन, खानी, प्राकृतिक स्रोतहरूको व्यावसायिक परिचालनको प्राविधिक पक्ष कमजोर। जम्मा ३१ कि.मि. खण्डस्मिथ सडकको स्तरोन्नति गरिएको छ। एक घण्टाको दुरीमा यातायातको पहुँच भएको जनसंख्या ९८ प्रतिशत पुगेको छ।

गाउँपालिकामा जम्मा ५ वटा पक्की पुल र २ वटा भोलुंगे पुलको निर्माण गरी ग्रामीण यातायातलाई सहज बनाउने प्रयास गरिएको छ। जम्मा ३० वटा सिँचाइ आयोजना र ४० कि.मि. लम्बाइ भएको कुलो मार्फत तामाकोशीमा सिँचाइ क्षेत्रको विकासको प्रयास गरिएको छ। सिँचाइ क्षेत्रलाई व्यवस्थित गर्न सिँचाइ समूहको गठन गरिएको छ। वर्षभरि सिँचाइ पुगेको जमिन जम्मा १९.३३ प्रतिशत रहेको छ भने सिँचाइ नपुगेको तर सिँचाइ पुऱ्याउन सकिने जमीन ३०.२५ प्रतिशत रहेको छ।

गाउँपालिकामा जलविद्युत उर्जाको विस्तार गर्ने क्रममा हाल ९५ प्रतिशत परिवारमा विद्युतको पहुँच पुगेको छ। जम्मा २ प्रतिशत परिवारले सौर्य उर्जा प्रयोग गरेका छन् भने ५ प्रतिशत परिवारले बायो ग्यास प्रयोग गर्दछन्। चालु र निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका आयोजनाहरूबाट ४८,००० कि.वा. विद्युत उत्पादनको सम्भावना रहेको छ। आधारवर्षमा गाउँपालिकामा टेलिभिजन प्रयोग गर्ने परिवारको संख्या ७४.५६ प्रतिशत पुगेको छ भने इन्टरनेट प्रयोगकर्ता परिवारको संख्या २ प्रतिशतभन्दा कम छ। गाउँपालिकाको सत्य तथ्य वस्तुस्थिति पत्ता लगाई गाउँपालिकाको बारेमा सूचना प्राप्तिका लागि तथ्यांक संकलन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइएको छ।

५.२ अवसर र चुनौति

कृषि सडकको निर्माण मार्फत कृषि क्षेत्रलाई व्यावसायिकरण गर्ने सम्भावना हुनु, मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था भएको छ। सडक निर्माण तथा सुधार गरी स्थानीय सेवालाई प्रभावकारी बनाउने सम्भावना छन्। कृषि भूमिमा सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउनु, सिँचाई आयोजनाको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नु, खेतीयोग्य जमीनमा सिँचाइ कुलोको व्यवस्था गर्नु, सर्वयाम सडक व्यवस्था गर्न समस्या छ।

४.३ क्षेत्रगत योजना, योजना अवधी र बजेट अनुमान

स्थलगत कार्यका क्रममा स्थानीय समुदाय संग योजनाबारे बेहत छलफल भएका थिए र योजना छनौटका सबै चरणहरूमा संबन्धित सरोकार वालाहरूको राय सुन्नु मागिएको छ। योजना अवधी योजनाको लागत, लाभान्वित घरधुरी समेतलाई प्रथमिकतामा राखेर तयार गरिएका योजनहरूकालागि आवश्यक पर्ने बजेट अनुमान गरिएको र बजेट अनुमान गर्दा विगतको बजेट प्रवृत्तिका आधारमा हुने अनुमानित रकम र अहिलेको सामान्य लागत अनुमान गरी दुबै अंक राखिएका छन्।

५.४ आवास तथा बस्ती विकास

तालिका नं. ५.४.१ आवास तथा बस्ती विकासका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

आवास तथा बस्ती विकास									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	एकिकृत नमुना बस्ती निर्माण गर्न प्रोत्साहन गर्ने	एकिकृत नमुना बस्ती निर्माण	२०७८/७९-२०८०/८१	४०३४१५७११	२००००००००	-१९५९६५८४२१९			
२	शहरीकरणका लागि स्थान छनौट गर्दा कम उर्वरा शक्ति भएको भूमिलाई प्राथमिकता दिने	व्यवस्थित बस्ती विकास	२०७८/७९	४९४१८४२४६	२४५०००००	-२४००५८१५१७५			
३	खानेपानी, विजुली, सडक, स्वास्थ्य चौकि जस्ता पूर्वाधारहरुको कमबद्ध विकासमा ध्यान दिने	व्यवस्थित बस्ती विकास	२०७८/७९-२०८०/८१	४०३४१५७११	२००००००००	-१९५९६५८४२१९			
४	भवन निर्माण मापदण्ड र सहिता अनिवार्य रुपमा लागु गरिने	व्यवस्थित बस्ती विकास	२०७८/७९-२०७९/८०	१००८५३९१२८	५०००००००	-४८९९१४६०१७२			

५.५ सडक तथा यातायात

तालिका नं. ५.५.१ सडक तथा यातायातका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

सडक तथा यातायात									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	गाउँपालिकाको Lifeline को रुपमा रहेको जफे-मालु- हाँवा जिरी सडक र भिरकोट- भुले- छौँडे-खावा सडकलाई गाउँपालिकाको अहम महत्वको सडकका रुपमा विकास गरी यस अघिकै नीतिलाई निरन्तरता दिँदै अन्य शाखा सडकलाई यिनै मुख्य सडकसँग जोडिनेछ। एक वडा एक विशेष महत्वको सडकलाई निरन्तरता दिइनेछ।	सडक निर्माण	२०७८/७९-२०८०/८१	९२१७१०११०६	१०००००००००	-९९०७८२८९८१९			
२	गाउँपालिका भित्रका टोलहरुलाई सडक सञ्जालले जोडी सर्वयाम सडकको रुपमा स्तरन्नती गरी कृषियोग्य जमीनमा सडक पहुँच पुऱ्याउन घर टोलमा सडक : खेतबारीमा ट्रक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	सडक स्तरोन्नती	२०७८/७९-२०८०/८१	९२१७१०११०६	१०००००००००	-९९०७८२८९८१९			

सडक तथा यातायात									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
३	सडक अवरोध हटाउने तथा सरसफाई गर्न श्रममा आधारित स्वरोजगारमूलक विधिमार्फत सञ्चालनमा ल्याइनेछ।	सडक अवरोध हटाउने	२०७८/७९- २०७९/८०	२७६५९३०।३२	३००००००००	-२९७२३४८६९।७			
४	गाउँपालिका भित्रको यातायातलाई बाह्रै महिना सञ्चालन गर्न सडकको स्तरोन्नति गरिनेछ। विभिन्न प्राकृतिक कारणले अवरुद्ध सडक सुचारु गर्न "आकस्मिक मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापन कोष" बाट खर्च गर्न सकिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ।	सडक स्तरोन्नती	२०७८/०७९	११०६०५२।१३	१२०००००००	-११८८९३९।४७।९			
५	ग्रामीण सडकको दिगो सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त प्रविधि (बायो इन्जीनियरीङ) प्रयोग गरी स्तरोन्नति गरिनेछ। पानीको वहावबाट हुने क्षति कम गर्न सडकको दायाँ बायाँ नालीको निर्माणलाई अनिवार्य गरिनेछ।	सडक स्तरोन्नती	२०७८/७९- २०७९/८०	२७६५९३०।३२	३००००००००	-२९७२३४८६९।७			
६	गाउँपालिकाका सडकहरूमा सडक श्रृंखला (Road Chainage) निर्माण गरिनेछ। सडकको जग्गा कित्ता काट गरिनेछ। सडकको चौडाई, घुम्ति दुरीको व्यवस्थापनका लागि निर्मित कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाइनेछ। सडकको दायाँ बायाँ गरिने वृक्षारोपण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।	सडक निर्माण	२०७८/७९- २०८०/८१	९२९७९०९।०६	१०००००००००	-९९०७८२८९।९			
७	गाउँपालिकाको केन्द्रबाट वडा केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, अस्पताल तथा सवै विद्यालय सम्म पुग्न सर्वयाम सडक स्तरोन्नतीका साथै यातायातको व्यवस्था गर्न आवश्यक तयारी थालिनेछ।	सडक स्तरोन्नती	२०७८/७९- २०८०/८१	९२९७९०९।०६	१०००००००००	-९९०७८२८९।९			

५.६ सिंचाई

तालिका नं. ५.६.१ सिंचाइका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

सिंचाई									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	खेतीयोग्य जमीनमा सिंचाई सुविधा पुऱ्याउन विभिन्न कुलाहरु निर्माणका साथै हिउंदा पोखरीहरुको निर्माण	सिंचाई व्यवस्थापन	२०७८/७९- २०८०/८१	४१३०१९४६५	२५०००००००	-२४५८६९८०५१३			
२	तामाकोशी किनारका खेतहरुमा लिफ्ट, डिप बोरीङ्ग तथा Zero Energy प्रविधिको प्रयोग गरि सिंचाईको व्यवस्था	सिंचाई व्यवस्थापन	२०७८/७९- २०८०/८१	४१३०१९४६५	२५०००००००	-२४५८६९८०५१३			
३	मौषमी पानी संकलन, सुद्धिकरण तथा वितरण कार्यक्रम आवश्यक स्थानको पहिचान गरी संचालन गरिने छ ।	सिंचाई व्यवस्थापन	२०७८/७९- २०८०/८१	४१३०१९४६५	२५०००००००	-२४५८६९८०५१३			
४	कृषिमा सिंचाई रणनीति योजना तर्जुमा कार्यक्रम	सिंचाई व्यवस्थापन	२०७८/०७९	३३०४१५१५७२	२०००००००	-१९६६९५८४१४३			
५	पानीको स्रोत कम भएको स्थानमा प्लास्टिक पोखरी निर्माण गरी सिंचाई सुविधालाई थप विस्तार	सिंचाई व्यवस्थापन	२०७८/०७९	३३०४१५१५७२	२०००००००	-१९६६९५८४१४३			

५.७ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

तालिका नं. ५.७.१ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	बायोग्यास तथा सुधारिएको चुलो, गोबर ग्याँस, विजुली चुलो, बायोब्रिकेट जस्ता किफायती जैविक ऊर्जाको प्रवर्द्धन	जैविक ऊर्जाको प्रवर्द्धन	२०७८/७९- २०८०/८१	२७९६७३११८१	५०००००००	-४७२०३२६८११९			
२	जैविक स्रोतको समुचित व्यवस्थापनबाट ऊर्जा उत्पादन गर्न प्रविधि र प्रणालीको विकास तथा विस्तार	जैविक ऊर्जाको प्रवर्द्धन	२०७८/०७९- २०७९/८०	८३९०१९१५४२	१५००००००	-१४९६०९८०१४६			

विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
३	कृषि तथा पशुपन्क्षीको जैविक पदार्थको उपयोग गरी बायोग्यास प्लान्ट प्रवर्द्धन	जैविक ऊर्जाको प्रवर्द्धन	२०७८/७९- २०७९/८०	८३९०९९।५४२	१५००००००	-१४९६०९८०।४६			
४	दिगो एवं अनन्त ऊर्जाको स्रोतको रूपमा रहेको सौर्य ऊर्जाको उत्पादन र प्रयोगलाई थप व्यवस्थित गर्दै बजार क्षेत्र तथा बाक्लो बस्तीहरूमा सोलार वतिको व्यवस्था	सोलार वतिको व्यवस्थापन	२०७८/७९	२७९६७३।८९	५००००००	-४७२०३२६।८९			
५	यस गाउँपालिका भित्र रहेका निर्माणाधिन तथा अन्य सम्भावित जलविद्युत आयोजनाहरूमा स्थानीय जनताको शेर्यर लगानी सुनिश्चित गर्न आवश्यक पहल गर्ने	शेर्यर लगानी सुनिश्चितता	२०७८/७९- २०८०/८१	२७९६७३।८९	५०००००००	-४७२०३२६।८९			
६	ग्रामिण नविकरणीय उर्जा प्रवर्द्धन गर्दै आवश्यक स्थानहरूमा सौर्य बत्ती जडाने गरिने छ।	नविकरणीय उर्जा प्रवर्द्धन	२०७८/०७९	२७९६७३।८९	५००००००	-४७२०३२६।८९			

५.८ सञ्चार तथा सूचना प्रणाली

तालिका नं. ५.८.१ सञ्चार तथा सूचना प्रणालीका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

सञ्चार तथा सूचना प्रणाली									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	तामाकोशी गाउँपालिकालाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाउने	सूचना प्रविधि विकास	२०७८/७९- २०७९/८०	२०८८२२।६४२	१५००००००	-१४७९९९७७।३६			
२	सबै वडा, स्वास्थ्य चौकी, विद्यालय, स्वास्थ्य इकाइ, अस्पताल तथा महत्त्वपूर्ण सार्वजनिक स्थानहरूमा तीव्र गतिको इन्टरनेट जडान गरी सेवा प्रवाहसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण कामहरूलाई प्रविधिसँग जोड्ने	इन्टरनेट जडान	२०७८/७९- २०७९/८०	२०८८२२।६४२	१५००००००	-१४७९९९७७।३६			
३	डिजिटल नोटिस बोर्ड तथा डिजिटल नागरिक वडापत्रहरू राख्ने	डिजिटलाईजेशन	२०७८/०७९	९०४८९।८९९३	६५०००००	-६४०९५९०।८९			
४	गाउँपालिका केन्द्रमा डाटा सेण्टर सहितको एक सूचना प्रविधि केन्द्र स्थापना गर्ने	सूचना प्रविधि विकास	२०७८/०७९	९०४८९।८९९३	६५०००००	-६४०९५९०।८९			

सञ्चार तथा सूचना प्रणाली									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
५	जिन्सी व्यवस्थापन, योजना, राजश्व संकलन तथा वडा र गाउँपालिकाबाट उपलब्ध गराईने सम्पूर्ण सिफारिस सम्बन्धि कामकाजलाई चुस्त र पारदर्शी बनाउन सफ्टवेयरहरुको व्यवस्था	सफ्टवेयरहरुको व्यवस्थापन	२०७८/०७९	९०४८९,१८११३	६५०००००	-६४०९५१०१८९			
६	गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण गतिविधीहरु सामाजिक सञ्जाल तथा मिडीया हाउस मार्फत प्रकाशन/प्रसारण	सूचना प्रविधि विकास	२०७८/०७९	९०४८९,१८११३	६५०००००	-६४०९५१०१८९			
७	गाउँपालिकाको विकास र समृद्धिका लागि तथ्य र तथ्यांकमा आधारित भई विषयगत क्षेत्र गुरु योजना निर्माण	गुरु योजना निर्माण	२०७८/०७९	९०४८९,१८११३	६५०००००	-६४०९५१०१८९			

५.९ ढल निकास, फोहरमैला प्रशोधन पूर्वाधार

तालिका नं. ५.९.१ ढल निका, फोहरमैला प्रशोधन पूर्वाधारका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

ढल निकास, फोहरमैला प्रशोधन पूर्वाधार									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन गर्नका लागि जैविक र अजैविक फोहरको वर्गिकरण गरी जैविक फोहर प्रांगारीक मल बनाउने तथा अजैविक फोहरको उचित व्यवस्थापन गर्ने	फोहर व्यवस्थापन	२०७८/७९-२०८०/८१	४६४०५०३१५	८०००००००	-७५३५९४९६१८५			
२	प्रत्येक वडामा फोहर व्यवस्थापन केन्द्र निर्माण गर्ने	फोहर व्यवस्थापन	२०७८/०७९-२०७९/८०	८७००९४।३४	१५००००००	-१४१२९९०५।६६			
३	सार्वजनिक स्थानमा फोहर संकलन गर्ने डस्टविन (फोहर मलाइ भाडो) को व्यवस्थापन गरिने छ।	फोहर व्यवस्थापन	२०७८/७९-२०७९/८०	८७००९४।३४	१५००००००	-१४१२९९०५।६६			
४	गाउँ क्षेत्र भित्र रहेका पोखरी, ढुंगेधारा र कुवाको संरक्षण	जलस्रोत संरक्षण	२०७८/७९	२९००३१।४४७	५००००००	-४७०९९६८।५५३			
५	उचित स्थानहरुको पहिचान गरी शौचालय निर्माण	शौचालय निर्माण	२०७८/७९	२९००३१।४४७	५००००००	-४७०९९६८।५५३			

५.१० सार्वजनिक निर्माण

तालिका नं. ५.१०.१ सार्वजनिक निर्माणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

सार्वजनिक निर्माण									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन, विद्यालय भवन तथा अन्य भौतिक पूर्वाधारहरु, प्रतिष्ठानहरु, शिक्षक कर्मचारी आवास भवन आदिको निर्माण गरिने छ।	सार्वजनिक निर्माण	२०७८/७९- २०८०/८१	३२६२८५३।७७	२५०००००००	-२४६७३७१४६।२			
२	स्वास्थ्य चौकी निर्माण	स्वास्थ्य सेवा	२०७८/७९	३९१५४२।४५३	३०००००००	-२९६०८४५७।५५			
३	जेष्ठ नागरीक मिनल केन्द्र, सभा भवनहरुको निर्माण	सार्वजनिक निर्माण	२०७८/७९	३९१५४२।४५३	३०००००००	-२९६०८४५७।५५			
४	कृषि उपज चिस्यान तथा संकलन केन्द्र निर्माण	कृषि व्यवसायिककरण	२०७८/७९	३९१५४२।४५३	३०००००००	-२९६०८४५७।५५			
५	विभिन्न प्रकारका पार्कहरु, वनभोज स्थल, खेल मैदान, भोलुङ्गे तथा ट्रेस ब्रिज, मोटर पुलको निर्माण	सार्वजनिक निर्माण	२०७८/७९	३९१५४२।४५३	३०००००००	-२९६०८४५७।५५			
६	मठ मन्दिर, गुम्वा, चर्च, पैदल मार्ग निर्माण	धार्मिक स्थल निर्माण	२०७८/७९	३९१५४२।४५३	३०००००००	-२९६०८४५७।५५			

परिच्छेद ६: वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

६.१ पृष्ठभूमि

तामाकोशी गाउँपालिकाको ३७.८१ प्रतिशत क्षेत्रफल वनले ढाकेको छ। समुदायबाट ५७२१.२३ हेक्टर वनको व्यवस्थापन गरिएको छ। दिगो वन व्यवस्थापन र उपयोगमा १९७५ घरधुरीको पहुँच पुगेको छ। काठमा आधारित ३ वटा उद्योगहरू सञ्चालनमा रहेका छन्। तामाकोशी नदी, अँधेरी खोला, खिम्ती खोला, वाइस खोला लगायतका साना-ठूला दर्जनौ खोलाहरूबाट सिचाइ तथा खाने पानीको व्यवस्था गर्न सकिन्छ। एक घर ५ वृक्ष तथा मेरो घर मेरो बगैचा मेरो फूलवारी कार्यक्रम सञ्चालनमा छ र निरन्तरतापाने अवस्थामा छ। फोहोरबाट मोहोर कार्यक्रम, मेरो घर सफा घर जस्ता कार्यक्रमको योजना बनाई लागु गर्ने प्रयास भएका छन्।

उष्ण मौसमी, उपोष्ण, सम-शीतोष्ण र चिसो लेकाली गरी चार किसिमको हावापानी पाइने गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव न्यूनीकरणका लागि ठोस कदम चालिएको पाइँदैन। यद्यपि हरियाली तथा सरसफाई प्रवर्द्धनात्मक क्रियाकलापहरू भने गरिएका छन्। बाढी पहिरो र नदी व्यवस्थापन गर्ने क्रममा नदीमा १.१२ कि.मि.तटबन्ध निर्माण गरिएको छ भने चार वटा स्थानमा पहिरो रोकथामका लागि प्रयास गरिएको छ। यस्तैगरी बाढीबाट जोखिममा भएका बस्तीको संरक्षण गर्न विशेष हुँदै आएको छ।

६.२ अवसर र चुनौति

वार्षिक कार्ययोजना बनाउन सक्ने सा.व.उ.स.को विकास हुनु, वनजन्य उत्पादनको बजार प्रवर्द्धन हुने क्रम बढ्नु, सा.व.उ.स.(कार्यसमिति) मा दलित र महिलाको सहभागिता बढ्दै जानु, वन व्यवस्थापन तालिमको व्यवस्था हुनु नदी तथा खोलाको अव्यवस्थित दोहनको रोकथाम गर्नु, नदी तथा खोलालाई जीविकोपार्जनको आधार बनाएका समुदायको संरक्षण गर्नु, सिमसार क्षेत्रको कुशल व्यवस्थापन गर्ने प्रयास गरिनु आदि आगामि योजनाको लागि अवसरहुन।

त्यसै गरी वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको व्यवस्था, प्राकृतिक विपद् सहायता कोषको स्थापना, गाउँपालिकामा आपत्कालिन सुरक्षा केन्द्रको अवधारणा आएका छन्। वन तथा स्थानीय स्रोत साधनको संरक्षणमा समुदायको सहभागिता बढेको छ। तर पनि जलवायु परिवर्तनबारे गाउँपालिकावासीमा चेतना नभएको अवस्थामा स्थानीय क्रियाकलापलाई जलवायु अनूकूल बनाउँदै लान र जलवायु परिवर्तनले पार्ने प्रभाव न्यूनीकरणका लागि सक्षम गाउँपालिकाको निर्माण गर्नु चुनौतीपूर्ण छ।

४.३ क्षेत्रगत योजना, योजना अवधी र बजेट अनुमान

प्रस्तावित बजेट अनुमान गर्दा विगतको बजेट प्रवृत्ति, प्राथमिकता र आवश्यकतालाई आधार मानिएको छ। विगतको प्रवृत्तिका आधारमा प्रक्षेपित बजेट राखिएको छ भने अहिलेको सामान्य लागत अनुमान का आधारमा प्रस्तावित बजेट राखिएका छन्। योजना संगै प्रक्षेपित र प्रस्तावित योजना लागत अनुमान गरिएको छ। प्रक्षेपित र प्रस्तावित बीचको रकम व्यवस्थागर्न पालिकाले अतिरिक्त स्रोत परिचालन गर्न सक्ने अपेक्षा गरिएको छ।

६.४ वन विकास तथा व्यवस्थापन

तालिका नं. ६.४.१ वन विकास तथा व्यवस्थापनका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

वन विकास तथा व्यवस्थापन									
क्र.स.	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	प्राकृतिक सम्पदाको दिगो उपयोगको नीति अवलम्बन गरिने छ।	दिगो उपयोग	२०७८/७९	१९३९८१।४११	१०००००००	-९८०६०१८।५८९			
२	वन सम्पदा एवं वन क्षेत्रलाई सामुदायिक वन, कवुलियती वन, राष्ट्रिय वनको रूपमा व्यवस्थित गर्ने	वन व्यवस्थापन	२०७८/७९	१९३९८१।४११	१०००००००	-९८०६०१८।५८९			
३	उपयुक्त सार्वजनिक स्थलमा वर पिपल रोपी संरक्षण गर्ने व्यक्तिलाई विशेष सम्मान तथा प्रोत्साहन गरिने	वन विकास	२०७८/०७९	१९३९८१।४११	१०००००००	-९८०६०१८।५८९			
४	सामुदायिक वन, कवुलियती वन र राष्ट्रिय वनमा फलफुल जन्य विरुवाहरु रोपी वनजंगल हराभरा कार्यक्रम	वन व्यवस्थापन	२०७८/७९-२०८०/८१	१९३९८१।४११	१००००००००	-९८०६०१८।५८९			
५	सामुदायिक वन तथा कवुलियत वनसँग सहकार्य गरी सल्लोजन्य रुखहरु विस्थापन गरी डाले घाँस तथा उपयुक्त किसिमका विरुवा रोपन प्रोत्साहन गर्ने	वन व्यवस्थापन	२०७८/७९-२०८०/८१	१९३९८१।४११	१००००००००	-९८०६०१८।५८९			

६.५ जलाधार तथा जैविक विविधता संरक्षण

तालिका नं. ६.५.१ जलाधार तथा जैविक विविधता संरक्षणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

जलाधार तथा जैविक विविधता संरक्षण									
क्र.स.	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	सवै जलस्रोत तथा जलाधार क्षेत्रहरुको पहिचान तथा संरक्षण गर्ने	जलाधार संरक्षण	२०७८/७९-२०८०/८१	९०४३७२।७९५	१००००००००	-९९०९५६२७।२९			
२	सिमसार क्षेत्रको संरक्षण र प्रवर्धन	सिमसार संरक्षण	२०७८/७९-२०८०/८१	९०४३७२।७९५	१००००००००	-९९०९५६२७।२९			
३	जलस्रोत संरक्षणका लागि वृक्षरोपन कार्यक्रम	जलस्रोत संरक्षण	२०७८/७९-२०८०/८१	९०४३७२।७९५	१००००००००	-९९०९५६२७।२९			
४	जलाधार र सिमसार क्षेत्रमा पर्यटन सम्भावना अध्ययन गरि पर्यटन प्रवर्धन गर्ने	पर्यटन	२०७८/७९-२०७९/८०	२७१३११।८३८	३०००००००	-२९७२८६८८।१६			

जलाधार तथा जैविक विविधता संरक्षण									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
५	वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धी जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने साथै लापोन्मुख वन्यजन्तुको संरक्षणका लागि सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने	जैविक विविधता संरक्षण	२०७८/७९	९०४३७।२७९५	१०००००००	-९९०९५६२।७२९			
६	नीजि जमिनमा वृक्षारोपण गर्न प्रोत्साहन गर्ने	वृक्षारोपण	२०७८/७९	९०४३७।२७९५	१०००००००	-९९०९५६२।७२९			
७	एक व्यक्ति एक वृक्ष वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन गर्ने	वृक्षारोपण	२०७८/७९	९०४३७।२७९५	१०००००००	-९९०९५६२।७२९			
८	हावापानी तथा माटो सुहाउदो फलफुल खेतिलाई प्रोत्साहन गर्ने	फलफुल खेत	२०७८/७९	९०४३७।२७९५	१०००००००	(९९०९५६२।७२९)			

६.६ वातावरण संरक्षण तथा प्रदूषण नियन्त्रण

तालिका नं. ६.६.१ वातावरण संरक्षण तथा प्रदूषण नियन्त्रणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

वातावरण संरक्षण तथा प्रदूषण नियन्त्रण									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	हरेक वडालाई धुवाँमुक्त बनाउन धुवाँरहित सुधारिएको चुल्हो तथा विधुतिय चुल्होको प्रयोगलाई प्रोत्साहन	प्रदूषण नियन्त्रण	२०७८/०९	१५९३४१।८७३	१०००००००	-९८४०६५८।१२७			
२	गाउँलालिकालाई प्लाष्टिक तथा सिसाको प्रयोग न्यूनिकरण गर्ने अभियान संचालन गरिने	वातावरण संरक्षण	२०७८/७९- २०८०/८१	१५९३४१।७३	१०००००००	-९८४०६५८।१२७			
३	हरेक घरमा मेरो बगैँचा मेरो फुलवारी कार्यक्रम	वातावरण संरक्षण	२०७८/०७९- २०७९/८०	४७८०२५।६२	३०००००००	-२९५२१९७४।३८			

६.७ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा न्यूनीकरण

तालिका नं. ६.७.१ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा न्यूनीकरणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा न्यूनीकरण									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	जलवायु उत्थानशील गाउँपालिका बनाउने अभियान संचालन गर्ने	जलवायु उत्थानशील गाउँपालिका	२०७८/७९-२०८०/८१	१७१५९८९।४१	१००००००००	-९,८२८४०१०।५९			
२	नीजि जमिनमा वृक्षारोपण गर्न प्रोत्साहन गर्ने	वृक्षारोपण	२०७८/७९	१७१५९८९।४१	१००००००००	-९,८२८४०१।०६			
३	जलावयु परिवर्तनका नकरात्मक असर तथा प्रभावलाई मध्यनजर गर्दै गा पा क्षेत्रभित्र वर, पिपल, स्वमी, रुद्राक्ष, ओखर आदि बोटविरुवाहरु सार्वजनिक स्थलमा वृक्षारोपण गरिने	वृक्षारोपण	२०७८/७९	१७१५९८९।४१	१००००००००	-९,८२८४०१।०६			
४	जलावयु परिवर्तनका नकरात्मक असर तथा प्रभाव सम्बन्धी आम सचेतीकरण गर्दै त्यसबाट बच्नको लागि वडा स्तरीय अनुकूलनका योजनाहरु तय गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने	जलवायु उत्थानशील गाउँपालिका	२०७८/७९	१७१५९८९।४१	१००००००००	-९,८२८४०१।०६			

६.८ पहिरो तथा भूक्षय नियन्त्रण

तालिका नं. ६.८.१ पहिरो तथा भूक्षय नियन्त्रणका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

पहिरो तथा भूक्षय नियन्त्रण									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	पहिरोको उच्च जोखिममा रहेका स्थानहरुको जोखिम विश्लेषणका आधारमा पहिरो तथा भूक्षय नियन्त्रणका विशेष कार्यक्रम	पहिरो रोकथाम	२०७८/७९-२०८०/८१	१७९९०२१।१५	१००००००००	-९,८२००९७८।८५			
२	पहिरो तथा भूक्षयग्रस्त क्षेत्रहरुमा बाँस, अमिसो लगायत रोपण कार्यक्रम गरीने छ	पहिरो रोकथाम	२०७८/७९	१७९९०२१।१५	१००००००००	-९,८२००९७।८८५			
३	खोलाका किनारहरुमा बाँध तथा अन्य रोकथामका उपायहरुको निर्माण गरिने छ	विपद व्यवस्थापन	२०७८/७९-२०८०/८१	१७९९०२१।१५	१००००००००	-९,८२००९७८।८५			
४	ढोडीखोला, रातोखोला पहिरो नियन्त्रणका लागि विशेष पहल गरिने छ।	पहिरो रोकथाम	२०७८/७९-२०८०/८१	१७९९०२१।१५	१००००००००	-९,८२००९७८।८५			

६.९ विपद सचेतना, उद्धार तथा पुनःस्थापना

तालिका नं. ६.९.१ विपद सचेतना, उद्धार तथा पुनःस्थापनाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

विपद सचेतना, उद्धार तथा पुनःस्थापना									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	गाउँपालिका तथा वडा स्तरमा गठित विपद व्यवस्थापन समितिहरुलाई स्रोत साधनयुक्त बनाई क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	क्षमता विकास	२०७८/७९	१११५३९३११	१०००००००	-८८८४६०६।८८६			
२	विपद पूर्व, विपदको समय तथा विपद पश्चातको समयमा धन जनको क्षति कम गर्न, सकेसम्म चाँडो पुनःस्थापना गर्न जनचेतना फैलाई आवश्यक संरचनागत ब्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्नका निमित्त अन्य गैर सरकारी संस्थाहरुसँगको साभेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विपद ब्यवस्थापन	२०७८/७९	१११५३९३११	१०००००००	-८८८४६०६।८८६			
३	विपद, प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारीको अवस्थामा नागरिकलाई तत्काल राहत उपलब्ध गराउन प्राकृतिक विपद सहायता कोष	विपद ब्यवस्थापन	२०७८/७९	१११५३९३११	१०००००००	-८८८४६०६।८८६			
४	सम्भावित जोखिमका क्षेत्रमा क्षति कम गर्ने तथा पुनःस्थापनाका लागि हरेक वडामा आपत्कालिन संचालन केन्द्र क्रमागत रुपमा स्थापना गर्ने	विपद ब्यवस्थापन	२०७८/७९	१११५३९३११	१०००००००	-८८८४६०६।८८६			

परिच्छेद : ७ लोकतन्त्र, सुशासन तथा शान्ति सुरक्षा

५.१ पृष्ठभूमि

कृषि, सिंचाई, बचत, पशुपालन समूह तथा धार्मिक, सांस्कृतिक एवं पर्यटनसँग आबद्ध संघसंस्थाको प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू जनशक्ति विकासका दृष्टिकोणले प्रशंसनीय छन् । आधार वर्षमा १२ वटा कृषक समूह, तीनवटा दलित कृषक समूह, ८ वटा बचत समूह, ४ वटा धार्मिक संस्था तथा ३ वटा सांस्कृतिक समूहको प्रवर्द्धन गरिएको छ । गाउँपालिकाका गतिविधिलाई थप पारदर्शी बनाउन तथा आर्थिक सामाजिक विकासमा बाधा अड्चनका रूपमा देखिएका नीतिगत समस्या समाधानका लागि जनसहभागितामा नीति तथा कानून तर्जुमाका लागि गाउँपालिकाले थप पहल गर्नु आवश्यक छ ।

वन, सिंचाई, कृषि, सांस्कृतिक सम्पदा लगायतका क्षेत्रमा विभिन्न किसिमका समिति र समूहको निर्माण गरिएको छ । कृषक समूह, पशुपालक समूह, सिंचाई समूह आदि यसका उदाहरण हुन् । लामो समय स्थानीय सरकार विहीन गाउँपालिकामा नयाँ राजनीतिक व्यवस्था अनुसार स्थानीय नियमनकारी संरचनाहरूको आशातीत रूपमा प्रवर्द्धन गर्न सकिएको छैन । गाउँपालिकामा घट्ने लैंगिक हिंसा एवं अन्य अपराधका घटना नियन्त्रणमा लिनका लागि प्रहरी र स्थानीयवासीबीच सुमधुर सम्बन्ध बनाउने प्रयास गरिएको छ ।

५.२ अवसर रचनौति

संविधानको धारा २१७ ले स्थानिय विवाद मिलाउन र पीडितको अधिकार रक्षाका लागि स्थानीयतहमा एक न्यायिक समिति रहने व्यवस्था गरेको छ । स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ४६ ले गाउँपालिकाका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा न्यायिक समिति गठनहुने र उक्त समितिले यही ऐनको दफा ४७ को उपदफा (१) ले तोकेका विवाद निरुपण गर्न सक्ने र अन्य विवादमा मेलमिलापको माध्यमबाट न्याय सम्पादन हुने व्यवस्था गरेको छ ।

४.३ क्षेत्रगत योजना, योजना अवधी र बजेट अनुमान

योजना अवधी योजनाको लागत, लाभान्वित घरधुरी समेतलाई प्रथमिकतामा राखेर तयार गरिएका योजनाहरूकालागि आवश्यक पर्ने बजेट अनुमान गरिएको र बजेट अनुमान गर्दा विगतको बजेट प्रवृत्तिका आधारमा हुने अनुमानित रकम र अहिलेको सामान्य लागत अनुमान गरी दुबै अंक राखिएका छन् । योजना छनौटका सबै चरणहरूमा संबन्धित सरोकार वालाहरूको राय सुन्नाव मागिएको छ ।

७.४ सार्वजनिक तथा सामुदायिक नेतृत्व विकास

तालिका नं. ७.४.१ सार्वजनिक तथा सामुदायिक नेतृत्व विकासका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

सार्वजनिक तथा सामुदायिक नेतृत्व विकास									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	व्यक्तिगत क्षमता पहिचान गरी क्षमता विकासका लागि तालिमहरु संचालन गर्ने	क्षमता विकास	२०७८/७९	३२५५९४।३२	७००००००	-६६७४४०५।६८			
२	गाउँपालिका अन्तरगतका विषयगत समितिहरुको क्षमता विकास गर्न कार्यक्रम संचालन गर्ने	क्षमता विकास	२०७८/७९	३२५५९४।३२	७००००००	-६६७४४०५।६८			
३	समग्र वृत्ति विकासमा जोड दिने	क्षमता विकास	२०७८/७९	३२५५९४।३२	७००००००	-६६७४४०५।६८			
४	निर्णय लिन सक्ने वानी विकास गराउने	क्षमता विकास	२०७८/७९	३२५५९४।३२	७००००००	-६६७४४०५।६८			
५	युवा सशक्तिकरणका कार्यक्रम	युवा सशक्तिकरण	२०७८/७९-२०८०/८१	२७९०८०८।४६	६०००००००	-५७२०९९९९।५४			

७.५ नीति तथा कानून तर्जुमा

तालिका नं. ७.५.१ नीति तथा कानून तर्जुमाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

नीति तथा कानून तर्जुमा									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	सार्वजनिक स्थानहरुमा नागरिकलाई पनि अधिकार प्रदान गर्दै साभ्का अधिकार स्थापना गर्ने	साभ्का अधिकार स्थापना	२०७८/७९-२०८०/८१	९९६३८४।८७	६०००००००	-५९०८३६९५।९३			
२	गाउँपालिका संचालनको क्रममा आवश्यक पर्ने नीति, कानून, कार्यविधि आवश्यकता अनुसार निर्माण गर्ने	नीति निर्माण	२०७८/७९-२०८०/८१	९९६३८४।८७	६०००००००	-५९०८३६९५।९३			
३	प्राकृतिक स्रोत नक्शाकन तथा स्रोत पहिचान गुरु योजना तर्जुमा	प्राकृतिक स्रोत नक्शाकन	२०७८/७९	१०६९९१।५७	७००००००	-६८९३०८८।४३			
४	विपद ब्यवस्थापन गुरु योजना	विपद ब्यवस्थापन	२०७८/७९	१०६९९१।५७	७००००००	-६८९३०८८।४३			

७.७ योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा जनसहभागिता

तालिका नं. ७.७.१ योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा जनसहभागिताका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा जनसहभागिता									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	हरेक विकासका कार्यक्रममा क्रियाशिल जन सहभागिता गराउने	जन सहभागिता	२०७८/७९	७६७४७२।३३	७००००००	-६२३२५२७।६७			
२	जन सहभागिता गर्दा महिला, अपांग, पिछडिएको, सिमान्तकृत, तथा लापोन्मुख समुदायलाई विशेष प्राथमिकता दिने	क्रियाशिल जनसहभागिता	२०७८/७९	७६७४७२।३३	७००००००	-६२३२५२७।६७			
३	टोल विकास संस्था गठन तथा परिचालन	जन सहभागिता	२०७८/७९	७६७४७२।३३	७००००००	-६२३२५२७।६७			
४	अपनत्वका लागि योजना निर्माणमा १०% जनसहभागिता	जन सहभागिता	२०७८/७९	७६७४७२।३३	७००००००	-६२३२५२७।६७			

७.८ नियमनकारी संरचनाहरुको प्रवर्धन

तालिका नं. ७.८.१ नियमनकारी संरचनाहरुको प्रवर्धनका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

नियमनकारी संरचनाहरुको प्रवर्धन									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधी (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	न्यायिक समितिलाई आवश्यक तालिम तथा स्रोत साधनको ब्यवस्था गर्ने	तालिम	२०७८/७९	५११६४८।२१७	५००००००	-४४८८३५१।७८			
२	योजना अनुगमन, खरिद अनुगमन, लेखा, बेरुजु फस्यौट समितिको क्षमता विकासका साथै आवश्यक स्रोत साधनको ब्यवस्था गर्ने	योजना अनुगमन	२०७८/७९	५११६४८।२१७	५००००००	-४४८८३५१।७८			
३	बजार अनुगमन मार्फत मुल्य नियन्त्रण, कालो बजारी, गुणस्तरहिनता जस्ता ब्यवसायिक अपराधहरुलाई नियन्त्रण गर्ने	बजार अनुगमन	२०७८/७९	५११६४८।२१७	५००००००	-४४८८३५१।७८			
४	लेखा परिक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परिक्षण, पारदर्शिताको कार्यान्वयन	पारदर्शिता कार्यान्वयन	२०७८/७९	५११६४८।२१७	५००००००	-४४८८३५१।७८			

७.९ सामाजिक मेलमिलाप र शान्ति सुरक्षा

तालिका नं. ७.९.१ सामाजिक मेलमिलाप र शान्ति सुरक्षाका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

सामाजिक मेलमिलाप र शान्ति सुरक्षा									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	नागरिकको मौलिक हकको संरक्षण गर्ने	मौलिक हक संरक्षण	२०७८/७९	८५२७४७।०३	५००००००	-४९४७२५२।९७			
२	सवै प्रकारका सामाजिक विभेदहरूको अन्त्य गरि समाजमा शान्ति कायम गर्ने	शान्ति कायम	२०७८/७९	८५२७४७।०३	५००००००	-४९४७२५२।९७			
३	छिटो कानूनी उपचार तथा न्याय प्राप्त गर्ने व्यवस्था	शान्ति कायम	२०७८/७९	८५२७४७।०३	५००००००	-४९४७२५२।९७			
४	हिंसा पिडितहरूको लागि न्यायमा पहुँच स्थापित गर्न कोषको व्यवस्था	न्यायमा पहुँच	२०७८/७९	८५२७४७।०३	५००००००	-४९४७२५२।९७			
५	जातिय छुवाछुतको अन्त्य गर्ने	छुवाछुतको अन्त्य	२०७८/७९	८५२७४७।०२९	५००००००	-४९४७२५२।९७			
६	मेलमिलापकर्ता लाइ तालिमको व्यवस्था गर्ने	तालिम	२०७८/०७९	८५२७४७।०२९	५००००००	-४९४७२५२।९७			

७.१० पारदर्शिता र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली

तालिका नं. ७.१०.१ पारदर्शिता र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीका लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

पारदर्शिता र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय व्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीज क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार	२०७८/७९	१०२३२९६।४३	१५०००००	-४७६७०३।५७			
२	सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परिक्षणलाइ प्रभावकारी बनाउने	प्रभावकारी सामाजिक परिक्षणलाइ	२०७८/७९	१०२३२९६।४३	१५०००००	-४७६७०३।५७			
३	कार्यालयले नियमित रुपमा सार्वजनिक गर्नु पर्ने विवरणहरू यथा समयमा विभिन्न सञ्चार माध्यम बाट सार्वजनिक गर्ने	पारदर्शिता	२०७८/७९	१०२३२९६।४३	१५०००००	-४७६७०३।५७			
४	सवै खालका सार्वजनिक सेवा प्रवाह हुने सरकारी तथा गैह्र सरकारी संस्थाहरू लाई पारदर्शी र	पारदर्शिता	२०७८/७९	१०२३२९६।४३	१५०००००	-४७६७०३।५७			

पारदर्शिता र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
	जवाफदेही बनाउदै आन्तरिक नियन्त्रणको क्षेत्रलाई मजबुद बनाउदै लगिने छ ।								

७.११ योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

तालिका नं. ७.११.१ योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन का लागि प्रक्षेपित तथा प्रस्तावित वित्तीय स्थिति

योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन									
क्र.स	कार्यक्रम	मुख्य उद्देश्य	योजना अवधि (देखि सम्म)	वित्तीय ब्यवस्था		बजेट (स्थिति) (±)	अपुग बजेटको संभावित स्रोत		
				प्रक्षेपित	प्रस्तावित		नीजि क्षेत्र	समुदाय /सहकारी	गै. स. क्षेत्र
१	वडा भित्र सञ्चालित सरकारी तथा गैह्र सरकारी आयोजनाहरुको कडाइका साथ अनुगमन तथा मुल्यांकन गरिने छ साथै अनुगमन तथा मुल्यांकनका आधारमा थप आयोजनाहरु सञ्चालन गरिने छ ।	योजना अनुगमन	२०७८/७९	५८४७४०८।२०	१००००००	-४८४७४०८।२०			

॥ समाप्त ॥